Масса а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 25 май, 1976 шу. • № 64 (5291). • Мах 2 кеп.

ХАДДАНЗА ЛАКХЪЕ КЪАХЬЕГАМА ОВСАРЛЕ

Берригача советски наха санна Нохч-ГIалгIайчен промышленноста къахьегамхоша еррига шоай торонаши кхоачамаши оарцагIдаьхад КПСС XXV съезда решенеш йизза кхоачаш а еш производства эффективности балха дикали лакхъяра. Цу балха тIа къаьстта дика кайоалаш дIадоладаьд иттлагIча пятилетка хьалхара шу республика промышленноста болхлоша. Продукци маьхала яккхара биъ бетта план 101 процент кхоачаш а еш, заданел совгIа маьхала яьккхай миллионаш сомий маьха товарни продукци.

Ховш ма-хиллара производства эффективность айяр эггара хьалха тийша да къахьегама овсарле лакхъярах.

«ХIара балха денна—дикала Знак» яха грозненски химикий инициатива хьал а лаьца дIайолаьяча республикерча дуккхача предприятей коллективаша чIоагIа йоакхо ю къахьегама овсарле лакхъяра.

ИттлагIча пятилеткагIа вай мехка тIакхетача промышленни продукцех 90 процент яр къахьегама овсарле лакхъярах тIакхета езаш я. Цо къаьгга, хьахьокх къахьегама овсарле лакхъяр мел лоархIаме да. Из дика кхета а деш, цу даькъе тIагIертта къовсам лоаттабу ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода болхлоша. Къахьегама овсарле лакхъяра укх шера биъ бетта задани дикка тIехкхоачаш а еш, соахка биъ бетта хинначул 25 процент лакхъяьй цар. Вай республикерча промышленни предприятешта юкъе эггара дикагIа бола хьокхам ба наьсархоша баьккхар.

Цун керттердар да 1976 шера план ханал хьалха кхоачашъяра, производства эффективности балха дикали лакхъяра бола къахьегам завода болхлоша кхетамца вIаштIехьбаккхар. Цехашта, сменашта керте латтача коммунисташа, ВОИР-а общественни организацеша, инженерно - технически болхлоша тIагIертта къовсам лоаттабу къахьегама овсарле лакхъяра. ХIара производственни мощностах, станоках, балха минутах бизза пайда эцара, изобретателаштеи рационализаторaштеи карагIдийннараш ханнахьа производствана юкъекхаьхьара хадданза йоакхо а еш, цу тIа ерзаьй цар завода къахьегамхой творчески уйлаш.

Производства экономически эффективность айяра бола лоархIаме хьокхам лакхбара шоай къахьегам иштта кхетамца вIаштIехьбаьккхаб Гудермесски медицински инструменташ еча, Аргунски «Пищемаш», Карабулакски химически реагентий заводий, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината, «Терек» яхача Нохч - ГIалгIай мебельно-хьун хIамаш еча производственни объединене, кхыча предприятей коллективаша. Хьалхарча биъ бетта къахьегама овсарле лакхъяра задани тIехкхоачаш а еш, соахка цу юкъа хинначул 22 процент лакхбаьб из хьокхам Гудермесски медицински инструменташ еча завода болхлоша.

Цхьабакъда республикерча цхьайолча промышленни предприятей коллективаша эсала вIаштIехьбаьккхаб къахьегама овсарле лакхъяра болх. Цу лоархIамеча хьокхама биъ бетта задани кхоачашъяьяц 28 предприяте. Цудухьа паччахьалкхен плани тIайийца социалистически декхараши кхоачаш ца деш хьайоагIа уж. Царех я Грозненски газ чакхйоаха, «Трансмаш», А. Шерипова цIерагIара Грозненски мехкдаьтта чакхдоаха, Грозненски аьшкабетона конструкцей заводаш, цIенош деча аша йоккхий панелаш арахеца Аргунски завод, кхыйола промышленни предприятеш. Цун керттердар да тIехьаюсаш йолча цу предприятей кулгалхоша, общественни организацеша паччахьалкхен плани тIайийца социалистически декхараши кхоачашдара шоашта тIалатта бехктокхам бокъонца кхета а баь шоай коллективай къахьегам кхетамца вIаштIехьа ца баккхар. Цу даькъера шоай еррига торонаши кхоачамаши производствана юкъе ца кхувлар, Iилманен техникании карагIдийннараш хан-ханнахьа производствана юкъекхувлилга мела лелар, балха ха зехьа йоаяр, къахьегама ритм телхаяр.

Паччахьалкхен плани тIайийца социалистически декхараши кхоачаш ца деш цхьаккха предприяти хила йиш яц иттлагIча пятилетка хьалхарча шера. Цун керттердар да къахьегама овсарле хадданза лакх а еш, производства эффективность лакхъелга, тIакхеташ йолча промышленни продукцех дукхагIа яр цун чотах кийчъелга. Цу гIулакха тIаерзаяь хила еза болхлочунгара кулгалхочунга кхаччалца мел барий творчески уйлаш.

ХIара промышленни предприяте кулгалхой, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я паччахьалкхен плани тIайийца социалистически декхараши мишта кхоачашду хьожаш даим тIахьожам а лоаттабеш, къахьегама овсарле лакхъяра болх цIенхаштта тоабе. Каст-каста цехий, смений, участкай болхлой собранешка, производственни совещанешка дувца уттаде декхарийла ба уж из лоархIаме дош.

Къахьегама овсарле лакхъяра бокхача лоархIаме да къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхар, арахецача продукцена юкъе цхьаккха тайпа брак ца нийсъялийтар, хIара станоках, оборудованех, балха минутах бизза пайда ийбар, Iилманей техникаией, изобретателаштеи рационализаторaштеи карагIдийннараш тIехьа а ца тетташ сихха производствана юкъекхахьар. Цу балха цIенхаштта йоакхо е еза инженерно-технически болхлоша, Iилман-технически даькъера общественни организацей кулгалхоша. Къахьегама овсарле лакхъяра балха хьалха латтарий опыт шерра дIайовзийта еза массанена а.

Предприяте кулгалхоша даим терко е еза болхлой квалификаци лакхъяра. Царна шоай болх дикагIа ме ха толашагIа хул цар производственни хьокхамаш. Къахьегамеи производственни дисциплина телхаерашца цIенхаштта къовсам лоаттабе беза. Производства эффективностеи балха дикалеи иттлагIча пятилетка хьалхарча шера плани тIайийца социалистически декхараши кхоачаш ца деш цхьаккха промышленни предприяти хила йиш яц. Цу гIулакха бокхача лоархIаме да масса йолча производственни участкашкара къахьегама овсарле хадданза лакхъяр.

КПСС ОБКОМЕИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

ШЕРРА ДЕГIАДОАЛАДЕ КОМСАШ ЛЕЛАЕЛГА

Комсаш лелаелга республике дIахо дегIадоаладара чакхдоахаргдолча гIулакхашка хьежай КПСС обкома бюрои Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи.

Белгалдаьккхад, комсаш йоахилга промышленни ларда тIа даккхара республике белгалара болх баь хилар. Комсаш лелаяра дIахо специализацийи концентрацийи еш я «Чечен-ингушвино» яхача производственно-совхозни объединене совхозашка Цу гIулакха 1975 шера кхы тIа а комсаш лелаю керда 10 совхоз йиллай.

ХIанз духхьал комсаш лелаергйолаш 33 совхоз я объединене. ДIаегIа комсаш тIайолаш 18,7 эзар гектар я цар, царех 15,5 эзар гектар сом луш я. Республике дIаегIача еррига комсех 95 процент хул уж.

Комсаш лелаяра гIулакха комсий боахамашка специализацийи концентрацийи еш хиларца дувзаденна дикка чIоагIъенна цар материально-технически база. Комсаш кхеечеи царна Iуналь деченни хана кулгкара деш дола балхаш дикка кIезгденнад.

КIезиг-дукха тоаенна комсаш лелаяра культура. Лоацъенна керттера балхаш дара агротехнически ханаш, дукхагIа тесс минеральни органически удобренеш.

Дикка болх баьб чакхйоахача промышленноста низ дукхагIа хилийтара, хIанзарча технологически оборудованецa из кийчъяра, арахецача продукце дикал тоаяра.

Цунца цхьана КПСС обкома бюроси Министрий Советои белгалдаьккхад, комсаш лелаелга дегIадоаладара темпаш республике геттара лоха хилар. «Чечениигушвино» объединене, юрта боахама министерства, Гудермесски горкома, Наурски, Надтеречни райкомий, горрайисполкомий оагIонгахьара йоагIаш йола терко ца хилар бахьан долаш лерттIа дегIаденадац комсаш лелаелга, республико цхьанна шера Iалашдац паччахьалкхенга комсаш йохкара оттаяь планаш кхоачашъелга. 1971—1975 шерашка алхха объединене совхозаша планагIа яла йоагIарел 125,3 эзар тонн кIезигагIа дIаенна уж.

Комсаш лелаелга дегIадоаладара аьттув болаш долча республика Iалама-климатически хьалех пайда во эц. Шортигача темпаегIа лел комсаш дIайогIа лаьтташ шерделга, цу гIулакха кIезига пайда эц юрта боахама кIезига продукт луча лаьттаехи боса оагIонехи. 1966 шера денз комсаш дIайогIа лаьтташ ма-дарра аьлча IотIакхийттадац, хIаьта хIанз дерригa а 19,7 эзар гектар мара а дац уж. Комсий керда бешамаш дIайогIара енна задани 1971—1975 шерашка 63 процент мара кхоачашъяьяц. Иа задани къаьстта кIезига кхоачашъяьй Шелковской, Гудермесски, Надтеречни районаша.

Филоксера яха лазар даржаргдоацаш юхатохара тIадераздаь лерттIа гIулакхаш чакхдахац.

Шорттигача темпаегIа Iоадеши производствана юкъекхухьаши да комсаш лаьттах Iочуехка ца езаш лелае йиш хулийташ дола комсаш лелаяреи чхьагIар дахареи Еррироссийски Iилма-тохкама институто хьадаь шелала духьала оттaлуш дола перспективни комсий сорташ.

КIезига бу комсаш нийлха ца хилийтара бе безаш бола болх. Республика бIаьрча хьанийцача сов нийлха йола комсий бешамаш 11,5 процент совгIа я, кхы а вогIа да гIулакх 16 процентал дукхагIа уж йолча Шелковскойи Надтеречни районий боахамашка, хIаьта «Братский», «Озерный», «Надтеречный» санна йолча совхозашка 20 процентагара 30 процентага кхоачаш я уж.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да хий дехкача лаьттаех пайда эцара даькъе. Массе шера лоха хьувкъам кхебу цига совхозаша.

«Чечениигушвино» яхача объединене, юрта боахама министерства кулгалхошеи специалисташеи тIахьожам кIезига лоаттабу комсий бешамашка агромероприятей еррига комплекс ший ханнахьеи тIехдикеи чакхъяккхара. Дуккхача боахамашка хьалхагIа а санна лохача боараме я агротехника, ший ханнахьа Iупал дац, къовсам кIезига лоаттабу комсашта зуламдергашцеи царна хулча лазаращцеи, уж кхееча кIезига юкъекхухь механизаци. Уж деррига хIамаш бахьан долаш комсий хьувкъам геттара лоха ба, 1971—1975 шерашка юкъера лаьрхIача цхьан гектара тIара 40,7 центнер мара яьннаяц уж, 17 центнер кIезигагIа я уж бархIалгIча пятилетке яьхарел.

«Чечениигушвино» яха объединени геттара во хьож столови сортех йола комсаш кхеярга Цу гIулакхо Iоаткъам бу республике баха нах бIаьрччача шера кердача комсашца Iалашбара.

Республике кIезига Iомаю, вIашагIтох, дIайоаржаю хьалха латтарий опыт. Колхозашкеи совхозашкеи дукха ба хIара шера лакха хьувкъам кхебеш бола комсаш лелаераш. Масала, «Наурскийн» Кирова цIерагIчен совхозий нн. Щетинин, Полищук, Каракаева керте латтача бригадашка цхьаккха аьттув боацаш денача 1975 шера хIара гектара тIа хьал а кхеяь чуйцар 75—90 центнер комсаш. «Новогорский» совхозерча нов. Хозуева звенос укх тIеххьарча кхаь шера хIара шера 60—70 центнер комсаш гулъю хIара гектара тIа. ХIаьта а цар опыт шерра дIайоаржаеш яц.

ЛерттIа терко а яьяц, дIахо производствана юкъе а йихьаяц «Бурунный» совхоза комсаш лелаяра гIомарий лаьттаех пайда эцара дика опыт.

Хила боагIача боараме дIаоттабаьбац республика комсий боахамашка кадраш цара болх.

Дуккхача комсий совхозашта геттара чIоагIа эш комсаш лелаю квалифицированни болхлой, механизатораш, специалисташ, хIаьта из да комсаш кхееча ду балхаш эсала хилареи цу балхий йизза комплекс ший ханнахьа чакх ца яккхареи, хIаьта долче, комсий хьувкъам лоха хилара керттерча бахьанех цаI.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараши теркал ца деш диса хIамаши да объединене комсаш чакхйоахача предприятешка. Валови продукци арахецара пхе шера задани 93,5 процент кхоачашъяьй, чхьагIара материалаш яхара — 77,7 процент. Предприятешка мела я технологически дисциплина, во продукци арахецаш йола моттигаш дIаяьхаяц. Эсала бу социалистически доалахье Iалашъяра болх.

Комсаш лелаелга дегIадоаладара лерттIа уйла яц республика цхьайолча ведомствай оагIонгахьара. «Сельхозтехника» республикански объединене во кхоачашъю юртбоахама машинащцеи запчастащцеи Iалашдара шийга тела «Чечениигушвино» боахамий заявкаш. Наурски районе хьалъе оттаяь комсаш кхееча балхаш ду техника тоаю база хьалъяра балхаш эсала лел.

Подрядни организацеша — Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене, «Чечингсельстрой» яхача тресто — хIара шера кIезига дIатIа а нийду, лоадам боацаш кхоачаш а ду объединене совхозашка гIишлой-монтажни балхаш.

Комсаш лелаелга дегIадоаладарца цхьана хьайбаш леладелга дегIадоаладара а тоъал йоккхий торонаш йолаш я «Чечениигушвино» яхача объединене совхозий. ХIаьта а дулх, шура, кхыйола продукташ дукхагIа яхара йолча доакъара ресурсех кхоачам болаш пайда эцац. Геттара кIезига дебаду доахан, хайра лакхлац цар продуктивность. ЙоагIаш йола уйла яц хьайбай боахама специализаци, концентраци, комплексни механизаци яра. Продукци яккхарга сов дукха къахьегами ахчеи дIаухийташ хиларах лоха я хьайбаш лелаеча фермай рентабельность.

Комсаш лелаелга республике кIезига дегIаух, боахама из дакъа дегIадоаладара аьттув болаш долча лаьттан-климатически хьалех пайда кIезига эц аьнна хет КПСС обкома бюронеи Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советаи.

Комсаш лелаелга дегIадоаладеча цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар дIахайтад «Чечениигушвино» яхача объединене кулгалхошта (нн. Хаматхановна, Ермолаевна), парте Гудермесски горкома, КПСС Надтеречни, Наурски, Шелковской райкомий секретарашта нн. Чайкина, Лопатина, Карагичевана, Табацковапа, горрайисполкомий председателашта

(Йистедоалар 3-ча оагIо тIа).

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Дика къахьег укх пятилетка хьалхарча шера «Южэнерготеплоизоляция» яхача объединене Грозненски участка изолировщикий коллективо. Цо 20-ча мас дерригача технико-экономически хьокхамех кхоачашъяьй хьалхарча пхе бетта план. Дукха да изолировщикаша «Грозэнерго» районни управлене теплоэлектроцентралашка чакхлаьха балхаш.

«ХIара балха денна — дикала Знак» яха Грозерча химикий болам хьал а лаьца, къахьегача цар вIаштIехьдоаккхаш латт хIара балха дийнахьа социалистически яхьа итогаш е торо лургйола гIулакх.

Коллективо доагIа а доагIаш сий дерех ба бригадираш Судоргина Нина, Дагадина Анастасия, Акритиди Апостол, изолировщикаш Шавхалова Паллада, Косумова АсмаI, Дасиева Айзан, кхыбараш.

* * *

Къаьстта дика къахьег укх шера «Кавэнергомонтаж» треста Грозненски участка коллективо. Дерригача технико - экономически хьокхамий пхе бетта план 21 мая кхоачашъяьй цо. Ер бутт бовлехьа планагIа лаьрхIачул совгIа участка болхлоша чакхдоахаргда 40 эзар сома балхаш.

Дукха балхаш даьд цар Дагестански, Черсий-Балкхарой, Нохч - ГIалгIай АССР-а энергопредприятешка. «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизах къахьегача участка коллективо уж къахьегама толамаш тоадеш къахьег укх деношка.

Къаьстта дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалбаьнна ба новатораш, электросварщикаш П. Д. Быков, Н. Разувай, В. Багулин, В. Попов, Д. Индербаев, кхыбараш. ХIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цар.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

ТОРОНЕХ БИЗЗА ПАЙДА ЭЦ

Шерра доаржадаь дIахьош да доакъар Iалашдара балхаш Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе.

Соахка нийслуш хинна кхоачамбоацараш дага а лувцаш доакъар ма-могга дукхагIа Iалашде йиш хулийтача торонех бизза пайда а эцаш низ кхоачар ду колхозхоша доакъар Iалашдара планаш толамца кхоачашъе гIерташ. ХIаьта укх шера цар Iалашъе еза 10600 тонн силос, 688 тонн йол, 2160 тонн сенаж, 480 тонн витаминни баьций хьоар.

ХIанз сенаж йоллаш а витаминни баьций хьоар доаккхаш а ба уж. Елла яьннай дукха хIама ца эцаш ворхI бIаь тонн сенаж, кийчлаьд йиъ бIаь тонн баьций витаминни хьоар.

Уж балхаш деча къаьстта доккха дакъа лоац Трайнюков Александра, Алехин Петра, Игнатенко Александра, Щербакова Марияс, Ткачев Бориса, кхычар.

Балха нормаш 140—150 процент кхоачаш ца еш ди дIадахийтац царех хIаране.

Х. МАГОМЕТОВ.

Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» завода № 14 йолча цеха оатхалаш геттара нийса кепатохача коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча участке Бобрышева Любовь Алексеевна къахьегаш йола нийс шу дизад. Цхьаккха болх бац цу участке цунна тIехдика бе ца ховш. Вай республике бахача наха дика дIаэцаши чIоагIа хоятташи я цо кийчъеш йола продукци. Цун керттердар да ше кийчъю продукци цо дикен тIехдикен мара ца хилийтар.

СУРТА ТIА: дикагIйола производственница Л. Бобрышева.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

КПСС обкоме, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советe, облсовпрофе, ВЛКСМ обкоме

ХIАРА КХАЙНА— ДИКАЛА ЗНАК

ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЛАКХЪЯРАИ 1976 ШЕРА ХАЛКЪБОАХАМА ПЛАНАШ ТОЛАМЕ КХОАЧАШЪЯРАИ МЕХАНИЗИРОВАННИ ОТРЯДАШТА (ЗВЕНОШТА) ЮКЪЕРЧА РЕСПУБЛИКАНСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА УСЛОВЕХ.

Производства эффективность лакхъяр духьа, 1976 шера халкъбоахама план толамца кхоачашъяр духьа механизированни отрядашта (звеношта) юкъе яьржача республикански социалистически яхьа хьакъехьа КПСС обкома. Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома соцам бу:

Производства эффективность лакхъяр духьа, 1976 шера халкъбоахама планаш кхоачашъяр духьа механизированни отрядашта (звеношта) юкъе яьржача республикански социалистически яхьа условеш чIоагIъе.

КПСС горкомаш, райкомаш, горрайисполкомаш, профсоюзнии комсомольски организацеш, юрта боахама органаш, колхозашеи совхозашеи «ХIара кхайна — дикала Знак» яхача девизах болх беш лаьтта леладара культура лакхъяр духьа хIара гектар лаьттах, тракторех, кхыча юрта боахама техниках ма-могга дикагIа пайда эцар духьа кхаш леладерашта юкъе социалистически яхь шерагIа йоаржаяра декхарийла е. Цу ларда тIа 1976 шера а иттлагIча пятилетка кхыча шерашка а планаши социалистически декхараши кхоачашделга а тIеххкхоачашделга а Iалашде.

Нохч - ГIалгIай Министрий Совета декхар тIадулл социалистически яхье котбаьннараш белгалбахара средстваш къоастае а ЦIе байракх Iалашъе а. Облсовпрофа кийчъе еза сийлен грамоташ а дипломаш а.

ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЛАКХЪЯР ДУХЬА, 1976 ШЕРА ХАЛКЪБОАХАМА ПЛАНАШ ТОЛАМЦА КХОАЧАШЪЯР ДУХЬА МЕХАНИЗИРОВАННИ ОТРЯДАШТА (ЗВЕНОШТА) ЮКЪЕ ЯЬРЖАЧА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА

УСЛОВЕШ:

1. Республикански социалистически яхье дакъа лоац лаьтта кхею продукташ кийчъеши доакъар Iалашдеши йолча колхозийи совхозийи механизированни отрядаша (звеноша), моллагIча ведомствана юкъе йоагIаш яр - яцар аьнна бе баш а доацаш.

2. Социалистически яхьа итог юртбоахама шера хьокхамашка хьежжа ю. Яхье котъяьннараш лоархIаргья кийчъяь продукци дика а йолаш, къахьегама овсарле лакхъеш, условии тракторах пайда эцаш, продукци яккхарга дIадодар лохдеш дикагIа хьокхамаш а гойташ планаца нийсбича юртбоахама культурай эггара дукхагIа хьувкъам кхебаь механизированни отрядаш (звенош).

3. Социалистически яхьа итог яра, механизированни отрядаша (звеноша) баьча балха хьокхамаш, хьалха КПСС горкомашка, райкомашка дийца а дийца, юртбоахама шу чакхдоалаш профсоюза областной советага хьалу юрта боахама районни производственни управленеи профсоюза райкомашеи.

4. Социалистически яхьа итогаш чIоагIъю КПСС Нохч-ГIалгIай обкомо, Министрий Советo, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо цхьана баьча соцамца.

СОВГIАТАШЦА БЕЛГАЛБАХАР

Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача механизированни отряда (звенона) лу КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара - карата ЦIе байракх, 300 сом ахчан преми, аргIагIа йоацаш йохкара «Жигули» яха 5 автомобиль къоастаю, салоIа цIеношка бахара е туристически 3 путевка лу.

Социалистически яхье шоллагIа шиъ моттиг яьккхача хIара механизированни отряда (звенона) лу КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота, ши эзар сом ахчан преми, аргIагIа йоацаш йохкара хIара отряда «Жигули» яха кхоъ автомобиль къоастаю, салоIа цIеношка бахара е туристически 2 путевка лу.

Яхье кхоалагIа йиъ моттиг яьккхача хIара механизированни отряда (звенона) КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота лу, аргIагIа йоацаш йохкара «Жигули» яха цхьаьца автомобиль къоастаю, салоIа цIеношка бахара е туристически цхьаьца путевка лу.

Таджикистане ялаташ кхачаш латт. Дика хьийкъад кIа Кулябски областа Московски районерча Ленина цIерагIча колхоза коммунист Давлятов Изатулло керте латтача бригаде.

Бригада ялат леладерьцa дош деннад укх шера шоаш лелаеча 110 гектарах хIаране тIара 40 центнер ялат даккха аьнна.

СУРТА ТIА: хий тохаш вола Мусоев Мадисон (аьрдехьарвар) участкои агроном Сакалов Пахлованн.

Н. МИРЗОЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

РЕСПУБЛИКЕ ПРАВОПОРЯДОК ЧIОАГIЪЯРА ХЕТАЯЬ

Селхан КПСС Нохч-ГIалгIай обкома политически дешара ЦIагIа республика партийни, советски, административни органий болхлой активa совещани хилар.

Паспортни система эргаькха тоарахи дIахо йодача хана республике правопорядок чIоагIъяра де дезарехи лаьца доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министра А. Ф. Буза.

Пренешка къамаьлаш дир КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара А. И. Бабикова, Назрановски райисполкома председателa Б. И. Гандалоева, Ачхой - Мартановски района Закан - Юртарча юрта Совета председателa М. Биксултанова, КПСС Советски райкома хьалхарча секретара З. М. Исаева, Малгобекски горисполкома чурча гIулакхий отдела начальника А. С. Даурбекова, Гудермесски горисполкома председателa У. А. Исмаилова, Ленински райисполкома чурча гIулакхий отдела начальника Е. И. Пантелеева, Сунженски райисполкома чурча гIулакхий отдела начальника Ю. И. Петухова.

Совещане къамаьл дир СССР чурча гIулакхий министра заместителa Б. Т. Шумилина, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара М. А. Дорохова.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ВАХАРЦА АЙХХА ЮВЗАШ

КПСС XXV съезда идейни беркат ма-дарра карадерзадар — йІаьххача хана лаьрхІа декхар. Из кхоачашдара лоархІаме гІа баккхар хургда парте съезда материалаш Іомаелга нийса вІаштІехьдаккхар.

Цу деша КПСС Сунженски райкомо белгалдара болх бу. КПСС XXV съезда материалаш Іомаяра беш бола беррига идеологически болх ларде биллаб партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша чакхдоахача деррига организаторски политически гІулакхашта.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, советски органий лоархІамегІара декхар-сенах латт аьлча, из латт, белгалъяь планаш хьинар ца кходеш къахьегарца мара кхоачашъюлургйоацилга, мехка экономически низ дІахо лакхбарен халкъа образовани тоарен гІулакх вІаштІехьдоаккхалургдоацилга массанега а кхетадайтарах.

Съездо болх беча деношка айдейна хинна наькха къахьегамей политически хьинар лакха лоаттаданза, иттлагІча пятилетка заданеш толаме кхоачаши тІехкхоачаши яр духьа социалистически яхь йоаржаяза, производства эффективность лакхъяр, балха дикал тоаяр, Іилма-технически прогресс сихъяр духьа, къахьегама овсарле лакхъяр, производства кхоачамех бизза пайда эцар, халкъа боахама деррига доакъошка экономе режим лелаяр, къахьегама дисциплина чІоагІъяр духьа кхы а чІоагІагІа кховсам лоаттабанза барсбац.

Уж декхараш кхоачашдара массе метте къахьегача коллективашкей нах бахача моттигашкей юххьанцарча планагІей хадданзей болх белга вІаштІехьдаьккхад КПСС XXV съезда материалаш дІайовзийтара. Съезда материалаш района а къахьегача коллективай а хаьддача декхарашцей гІулакхашцей ювза а ювзаш газеташ деш. беседаш. политинформацеш, докладаш ю, лекцеш еш.

Масала, Карабулакски бурув тохара балхий управлене № 13 «П» йолча бригада коллективе лаьоххІа Іомаю КПСС XXV съезда материалаш. Цудухьа парте планаш тешшаме кхоачашъе лаьрхІа я коллектив. Хьинар айдеина болх бу дукхача къамий викалех латтача барт тайнача коллективо. Ишта, цоашта чІоагІа эша турбаш Аргунера Оалкамарча № 13 «П» йолча буровое дІахьолга, уж Іойоассаелга лоаццача хана. цхьан дийнахьа вІаштІехьдаьккхар пар. Дика къахьийгад бурувдеттараша Акимова, Степанова, бурувдеттарий тІончаша Драганчука, М. Евлоева, М. А. Хамхоева, дизелисташа Аушев Ахьмада, Аушев Хьусейна. Массанена а хьоккхам телаш къахьийгар бурувдеттача мастера коммуниста А. Т. Харсиева.

ГІулакхаш дукха да «Победа» яхача колхоза баьцалаараш леладерий. Хьалха кхачача баьцалаарий рассада дІайоттІаш латт. хІаьта баьцалаараш леладеча цхьоалагІча бригада агитатора къонача коммуниста Пожарова Валентинас даим беседаш ю КПСС XXV съезда материалех лаьца.

Нах бахача моттигашка, цІагІарча лекторецка дІайовзийт съезда материалаш Мужечарча, Первомайскерча хьехаркоша.

Парте райкомо йоккхийча предприятейи колхозийи партхомашца цхьана сихха вІаштІехьдаьккхар КПСС XXV съезда делегата, ЦІеча Эскара цІерагІча колхоза председатела Ясинецкая Людмила Петровнас района къахьегамхой коллективашта хьалхашка къамаьл делга. Л. П. Ясинецкаяс къамаьл дир идеологически болхлой районни семинаре гулбеннача пропагандисташта, лектораашта, докладчикашта, политинформатораашта хьалхашка.

Партийни, экономически образоване, комсомольски политически дешара ерригача формашка, кхычахьа вІаштІехьдаьккхад КПСС XXV съезда документаши материалаши кІоарга а леррагІа а Іомаелга. Март бетта юххье денз цу материалех лаьца занятеш дІайолаьяь партийни комсомольски дешара, массови экономически образоване ерригача формашка, коммунистически къахьегама школашка деша багІараша.

«Путь к коммунизму» яхача колхоза председатель Зибаров Юрий Яковлевич, керттера агроном Чеботарев Иван Тимофеевич, керттера экономист Момотов Александр Кириллович сапна болча пропагандисташа кхетаме дегІадоаладу деша багІарий къахьегамех общественни хьинар, цу гІулакха шерра пайда эц собеседованех, производства новаторашa занятешка деча къамаьлех. Творчески никъ лелабаро йиш хулийт занятеш сакъердаме, чулоацам дика болаш дІаяхьа, идейни дог гийша хургболаш хьехам балара аьттув бола хьалаш хулийт. Дешаро новкъостал ду гІулакх уйла а еш леладар, хІаман хьурмат дар, дисциплина хилар, общественни хьаштий йоакхо яр санна долча дикача гІулакхех нах кхетабара.

Из хьаьокх, «Путь к коммунизму» яхача колхоза керда тайпара къахьегам вІаштІехьбаккхаро—къахьегамах мах тела аккордни нарядаш йовцеи система а йолаш механизированни отрядаш вІашагІъехкай. Цу колхозе къахьегаш ба цІи хеза хьажкІаш лелаераш Л. Н. Лебеденко, А. А. Нетребо, кхыбараш. ИттлагІча пятилетка хьалхарча шера бехктокхаме декхараш латт «Путь к коммунизму» яхача колхоза хьайбаш леладерашта хьалхашка: 3600 тонн шура яккхеи паччахьалкхенга 3100 тонн йоххеи, 500 тонн дулх доххеи дезаш ба уж.

Социалистически яхь кердача тайпара йоаржаяьй фермай къахьегамхоша. Шура дукхагІа яхар, хьайбашта дулх дукхагІа тІадеттадалийтар духьа къовсам болабаьб. ТІачІоагІдаьча доахана группагара шура дукхагІа яхара эгара хьалха яхь йолаьй юххьанцарча политиколе деша ягІача МТФ-3 доярка Астамирова Мината. Цо дІадоладаь гІулакх хьаллаьцад МТФ-3 дояркаша Айдамирова Субарас, Ичиева Баянта, Шадиева АсмаІас, МТФ-4 доярката Асангиреева Альбикас, Мамаева Белмас, МТФ-2 дояркаша Меречанская Мариас, Журавлева Лидас, Костоева Тамарас. Укх шера хьалхарча квартале баьча балха итогаш йича МТФ-3 хІара кхоабача Іаттагара яьккха шура 513 килограмм хилар. Из районе эгара дикагІа бола хьоккхам ба. Уж толамаш дахарах парте Сунженски райкома бюрос, къахьегамхой депутатий районни Совета исполкомо, райсовпрофо яьча решенегІа цу ферма коллектив района Сийлен Доска тІа яьккхай, цун хьамара цкъа санна дукххаза а районни къахьегама сийлен байракх урагІа ахийтай.

Къахьегама коллективашка, дешара заведенешка, ерригача производственни участкашка гойтара агитаци кердайоах. Цун керттера лостам — КПСС XXV съезда материалашта шерра пропаганда яр, дукхача наха юкъе социалистически яхь йоаржаяр, общественни производства эффективность лакхъяр, продукци хьаярга беда мах лохбар, цун дикал тоаяр. Уж дешаш белгал а доахаш хоза кийчъяь гойтара агитаци я Кирова цІерагІча, «Победа», «Путь к коммунизму» яхача колхозий производственни участкашка, «Сунжамежрайгаз» яхача тресте. «Сунжанефть» НГДУ Карабулакски бурув тохара балхий управлене, химически реагентий заводе. Гойтара агитаци керда йоаккхаш я райцентре а.

Съезда материалашта пропаганда елга а комсомольцашей болх бечей деша багІачей кагирхошей уж кІоаргга Іомаелга а вІаштІехьдаьккхад комсомольски организацешка, из болх кагийча наьхей мехкарийи политически сакхетами хьинари дІахо лакхдара тІа а берзабеш. Кагирхой коллективашта хьалхашка даим къамаьлаш ду партийни комсомольски болхлоша, предприятей кулгалхоша, обкомей райкомей членаша.

ДІарчча хьинар дола лектораш хилар хьахьеккхад А. Т. Шаповалова — Нестеровски юкъерча школа директора, В. Т. Чебоксарова — «Победа» яхача колхоза парторганизацеарча коммуниста, Н. М. Гусакова, — «Сунжанефть» НГДУ инженера, Т. Т. Хашиева — лектора-атеиста, Ю. В. Ли-РОВД лектора, С. Дзортова — Орджоникидзе цІерагІча колхоза политинформатора, Б. Хаштырова — «Путь к коммунизму» яхача колхоза политинформатора, В. И. Кошелева — Карабулакски УБР агитатора, Л. Лебеденкое — «Путь к коммунизму» яхача колхоза агитатора, дукхача кхычар.

Кхолламаш дара къаьгга перспектива лу съезда материалаша района къахьегамхошта, съезда исторически решенеш дег тІара къоабалъяь тІа а нийца, кхы а шерагІа социалистически яхь йоаржаяьй Сунжерча къахьегамхоша. Цунна тешал ду промышленностен юрта боахамен дукххача коллективаша баьча балхах хьахинараша. КПСС XXV съезда материалашта хетаяь еча митингаша, сходаша, собранеша, уж ювцаро а Іомаяро а.

Района коммунисташа, берригача къахьегамхоша, масса-ва а цхьатаррa раьза волаш, хьаллоац съезда решенеш, пятилетка планаш тешшаме кхоачашъяра хьакъехьа корта бола къамаьлаш ду, шерра социалистически яхь йоаржаю 10-ча пятилетка хьалхарча шера заданеш толаме кхоачашъяр духьа.

Ф. ЦУРОВА,
КПСС Сунженски райкома секретарь.

ИРКУТСКИ ОБЛАСТЬ. ЧІоагІа дика лоархІаш я Братски алюминиевой завода продукци. Езткъа процент металл арахец укхаза паччахьалкхен дикала Знак йолаш.
СУРТА ТІА: кийча продукци йолча складера алюмине йоккха габариташ йола слиткаш.
Э. БРЮХАНЕНКО сурт ТАСС фотохроника.

КПСС XXV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

КОММУНИСТАШ — ЯХЬА ИНИЦИАТОРАШ

КПСС XXV - ча съездага кийчлуча хана а аргІанарча коммунистий форума дикача толамашца накъзбахар духьа шерра социалистически яхь йоаржаяьяр тха совхоза къахьегамхоша. Совхоза партбюрон болхлой комитетен цхьана хинначa заседане чІоагІдир вай парте XXV-ча съезда дикала толамашца накъабахар духьа боахама къахьегамхоша тІайца социалистически декхараш. Цу декхарий проект йийцар совхоза хІара къахьегама коллективе, болхлойн гІулакхерча наьхен собранешка, дика кийч а даь социалистически декхараш хьалтехар хІара производственни участке.

КПСС XXV-гІча съезда йола «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегІабоалабара керттерча лостамий» проект кепатеха араяьнначул тІехьагІа цу хьакъехьа дувца партбюрос массе производственни коллективашка вахийтар 50 гаргга агитатор, политинформатор, лектор. Из проект къахьегамхошта дІайовзийташ баьча балха тІа белгалбаьлар С. Хасиев, А. Аушев, Я. Костоев, Б. Итазов, А. Ужахов, Б. Арчаков, кхы дукххабараш.

Совхоза партийни бюрос боахама къахьегамхой даим оарцагІбоахар КПСС XXV-гІча съезда сийна тІайца социалистически декхараш толаме кхоачашдар духьа. ТІехьакхача юртбоахама культураш чуэцача хана, деррига кхашкара гуйран балхаш ший ханнахьа чакхдахара тІадерзадаь социалистически яхьа хьалаш кийчдир. Идеологически болхлоша баь из болх зехьа бовизар. Партийни организаце кулгал а деш, совхоза коллективо ханал хьалха кхоачашдир КПСС XXV-гІча съезда сийна тІайца хинна декхараш. Механизатораша ханал хьалха, 10-гІча февралага тоаяь яьхар ерригa тракторашн гота балхаш ханнахьа дІадоладара эша кхыйола юртбоахама машинаши.

Гота балхашта техника кийчъяра яьржача социалистически яхьа итогех районе хьалхара моттиги республике кхоалагІа моттиги яьккхар тха совхозо. Из бахьан долаш тха боахама автобуси грузовой автомашиней елар. Ший ханахьеи дикеи чакхдаьккхар 1800 гектара тІа гурахьа дийнача ялаташта подкормка елга, бІаьстн хІамаш дІаера кийчдаьча лаьтта 7000 тонн органически удобренеш еххар. Уж балхаш деча къаьстта дика къахьийтар механизатораша Х. Евлоева, С. Толдиева, слесараша И. Чернорубашкина, У. Костоева, М. Сакалова, кхы дукххачар.

Съезда хьалхарча къахьегама вахте во толамаш даханзар тха хьайбаш леладераша а. Цар ханал хьалха кхоачашйир паччахьалкхенга дулх дохкара хьалхарча квартала план. ПланагІа 100 центнер йолаш Даьхенна дІаделар 240 центнер дулх. Из толам боаккхача дика дакъа юкъедихьар скотникаша Угурчиев Жамалдас, Бисаев Къурейша, кхычар.

Къаьстта боккха болх боаржабир тха совхоза партийни организаце КПСС XXV - гІа съезд болх бе йолаеннача деношка. 1976 шера 24 феврале совхоза массе производственни участкашка митингаш хилар съезд хьаеллача денна хетаяь. Цу митингашка совхоза дукхача къахьегамхоша керда, доккхагІа социалистически декхараш тІанйцар. Ишта, масала, коартолаш кхееча звенон звеньевойс Аушев Юсупа КПСС XXV-гІа съезд хьаелладенна доп делар укх шера хІара гектара тІара 170 центнерал кІезигагІа йоацаш коартолаш чуэца, план 100 центнер йолча, хІаьта съездо болх дІахьоча деношка дийнахьара нормаш 120—130 процент кхоачаш а еш къахьега а лаьрхІар.

Цу тайпара доккхагІа декхараш тІанйца къахьегаш ба Х. Евлоева, М. Гиреева, А. Угурчиева кулгалдеча коартолаш кхееча механизированни звеноша болхлой а.

ХІанз совхоза партийни бюрос ший беррига болх тІаберзабаьб КПСС XXV-гІча съезда исторически решенеш къахьегамхошта кІоаргагІа дІайовзийтар духьа. Цу гІулакха лаьрхІа пропагандисташца, агитатораша, лектораша советашани яьй, цига белгалдаьд партийни съезда материалаш дикагІа дІайовзийтара дола керттера декхараш.

Укх шера 7-гІча апреле совхоза юкъара партийни собрани хилар. «КПСС XXV-гІча съезда итогаши партийни организаце декхараши» яха доклад йир цига парте Назрановски райкома хьалхарча секретара С. М. Бекова. Совхоза коммунисташа чІоагІа къоабалйир КПСС XXV-гІча съезда решенеш. КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева Отчетни доклада тІара положенеши выводаши, белгалдир партийни съезда материалашта пропаганда ярай цун исторически решенеш кхоачашяран дола хаьдда декхараш.

Совхоза партийни бюрос боккха болх бу боахама къахьегамхошта юкъеи, ишта кхыча боахамашцеи социалистически яхь вай замо дІа ма-деххара вІаштІехьъяьккха леларa. Тха совхоз яхь делаеш я Къилбаседа-ХІирий республикерча Ленина цІерагІча колхозаца. Цу яхьо чІоагІду шинна а боахама къахьегамхошта юкъера доттагІал, вІаши леладеш дола гІулакхаш шерду, юртбоахама производства доакъош дІахо дегІадоаладара новкъостал ду.

Цу доттагІлах даьнна беркат дика холу. Шерра яхь йоаржаяь къахьегар бахьан долаш тха совхоза механизаторий вІаштІехьадаьлар дикагІча агротехнически хана бІаьсти юв юртбоахама культураш дІайийна яха. ХІанз гурахьа дийначa ялаташта молхаш тохаш, хьажкІашта, генарашта, бІаьсти йийнача кхыча хІамашта макхаш доахаш, культиваци еш къахьегаш ба тха механизатораш. Цига хьинаре къахьег тракториста ша Экажев Мусас, Костоев Йоакъапа, Цечоев Махьмад - Гире, Угурчиев Іамирхана, Евлоев Йоакъапа, кхычар.

Хьайбай продукташ дукхагІа яхара тІехьарча къовсаме боккха толам баьккхаб тха совхоза хьайбаш леладераша а. Паччахьалкхенга дулх дохкара ах шера план хьоггехье а тІехкхоачашъяьй. ХІаьта паччахьалкхенга шура йохкара ах шера план а укх деношка кхоачашъергья.

Парте XXV-гІча съезда исторически решенеш кхоачаш а еш, тха совхоза къахьегамхоша укх шера паччахьалкхенна дІадала лерхІ 2300 тонн ялат, 3000 тонн коартолаш, 100 тонн шура, 70 тонн дулх, ишта кхыйола продукташ.

Массе производственни участке хьабеш латтача белхо, наьха айденнача хьинаро тешаву иттлагІча пятилетка укх хьалхарча шера хьалхашка латта доккхий декхараш тха совхоза къахьегамхоша сийленна кхоачаши тІехкхоачаши дергхиларах.

В. ЯСИНОВСКИЙ,
Назрановски районерча «Экажевский» совхоза партбюро секретарь.

МОЛДАВСКИ ССР. КПСС XXV съезд болх беш йолча деношка «Ши пятилетка — цхьан пятилетке» яхача девизагІа болх бе инициатива дІайолайир Къахьегама ЦІеча Байракха ордена Бендерски шелкови комбината ткачихa, комсомолка Морой Валентинас. Цун гІулакх хьаллаьцар кхы а кхаь къонача ткачихаша — Георгица Ларисас, Иванова Акулинас, Полиенко Маргаритас. Мехкараша съезда адресагІа письмо дахьийтар.

СУРТА ТІА: комбината ткацки производства комсомольцаш (аьрдехьара аьттехьа): З. Цыган, Е. Звягинцева, В. Гуцол, М. Кихая, В. Лукьянов предприяте социалистически яхье хьалха латтарий къахьегама толамех дувцача «молнега» хьожаш ба.

Б. КАПНИНА сурт. ТАСС фотохроника.

СОВЕТСКИ ЭКОНОМИКА БІУБЕННА ДЕГІАУХ

БІарчча хьанийцача производство дегІаярга диллача нийслагІа пятилетка эггара лоархІамегІа хиннай вай мехка исторе чухь. Цу низ болча лардах ког гІортолга а еш, КПСС XXV съездо экономика дегІаахара керда горизонташ белгалъяьй. «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегІабоалабара Керттера лостамаш» яха СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина доклад ше йоашхаш, «Эко» яхача французски газето белгалдоаккхар, иттлагІча пхе шера плано лерхІар СССР-е вахара боарам керда айбергбола гІулакх вІаштІехьдоаккхилга хилар. Цо йиш хулийтаргья йоахар дІахо газета тІа, Советски Союз бІубенна дІахьалхашкахьа ухаш йолча метте укх тІеххьарча шин шера экономика Іадда лаьттача Малхбузенца нийсйича производства керда, шеко йоацаш йола совле яккха.

Советски экономика дегІаахара лакхачен бІубенначен темпаша тахан къаьстта шаьра хьахьокх капиталистически системана гарга планови боахам лелабеча социалистически система совленаш. ДІадахача пхе шера вай мехка хьаеш йола промышленни продукци шера юкъера лаьрхІача 7,4 процент дукхагІа хиннай, масала, США-и «Юкъерча рынка» мехкашкен 1,2 процент мара дукхагІа ца хиннача метте. Из тенденци а конъюнктурни хьисап доацаш я. Укх тІеххьарча 25 шера промышленни продукци дукхагІа хьаяра шера юкъера темпаш СССР-еи СЭВ-а членаш долча кхыча мехкашкеи шозза совгІа лакхагІа хиннай дегІаяьххача капиталистически паччахьалкхенашкарчул.

Халкъа боахам дегІабоалабара лакха темпаш иттлагІча пятилетке а хургья. Малхбузехьарча цхьаболча обозревателаша уйла тІайохийт, кердача пятилетке планагІа лерхІа советски промышленноста темпаш (35—39 процент лакхагІа) дІаяхача пятилеткечул (43 процент лакхагІа хинна) лохагІа хилара. тІаккха из — советски экономика юхаялар да яхаш, сихбелле выводаш ю. Цхьабакъда проценташ вІаши механически нийсъяро бокъонца долаш дола хьал хьахьокхац. Советски промышленни производства динамика ше маярра йизза юсаш я. Бокъонца дукхагІа хьаеш йола промышленни продукци 1966—1970 шерашка 123 миллиард, 1971 — 1975 шерашка — 158 миллиард сома маьха хилар, хІаьта 1976—1980 шерашка даьча лоархІамаша хьахьоккхачох, 197 миллиард сома маьха хургья.

Цхьабакъда хІанз, укх тІеххьарча 10 шера ма-дарра аьлча шозза дукхагІа хинна мехка йоккха экономически потенциал хьаьча хана, экономика дегІайоалаяра дукхала факторашта нийсса тІа-тІа дукхагІа хьалхарча плане уттаю дикала факторащ. ИттлагІча пятилетка маІан, КПСС XXV съезде белгал ма-даккхара, парте кийчъяьча лоацачей долла хІама чулоацачей формулаца хьахьеккхад — из я экономикей халкъа хьал-торон дІахо лакхъяр духьа дикален эффективностен пятилетка. Цунна лаьрхІа я кердача пятилетка темпаши халкъбоахама пропорцеши, цун керттера лостамаш а доакъошта тела заданеш а.

Ерригa экономика массе оагІорахьарен эффективни дегІаухилга Іалашдар духьа хьалхагІа а санна эггара хьалха уйла тІайохийт еза-йоккха индустри — «А» группа тешшамеи нийсача боарамеи дегІакхувлара. Барчча хьанийцача промышленность ухачул лакхагІча (38—42 процент) темпаегІа дегІаухаргда цун доакъош. Царна юкъера сихагІа дегІаухаргда дукхагІча даькъе технически прогресс хулийташ дола доакъош — электротехника, машиностроени, химически мехкаьтта химически промышленность. ЛоархІаме моттиг къоастаю СССР халкъа боахама тІа-тІа дукхагІа эшарашна бизза кхоачам белгенвежарашха долча социалистически мехкашта эша йоаго хІамей энергии тоъалча боараме хулийтилгей Іалашде дезаш йола ерригa доагора-энергетически комплекс дІахо сихагІа дегІайоалаяра.

Еза-йоккха индустри дегІайоалаяра темпаш лакха а лоаттаеш, халкъа эша товараш хьаду промышленноста доакъош — «Б» группа сихагІа дегІакхувланза даргдоацаш лоархІ парте. Промышленносто пятилетке 43—46 миллиард сома маьха дукхагІа хьалергда уж, нийслагІча пятилетке 39 миллиард сома маьха мара дукхагІа хьа ца даьча метте. Пятилетке цу группах долча доакъошта оттаяь планови заданеш (30—32 процент дукхагІа) эггара кІезигагІа яраш санна лоархІаш я.

Реальни торонаш теркалйича кердача пятилетке дІахо дикка дукхагІа яха лерхІ юртбоахама продукци. Юрта боахамо луш йола ерригa продукци 14—17 процент дукхагІа хургья. Из дакъа дегІадоаладарга дохийт 171,7 миллиард сом — мехка капиталовложеней ерригача объемах диълагІа дакъа совгІа. Цул совгІа, тоъал дукха ахча хьожаду юрта техника, удобренеш, кхыйола материально-технически ресурсаш телача промышленноста доакъошта.

ДІаяхача пятилетке а тІехьа дунен тІа хьалхарча моттиге баьннаб вай мохк капитальни вложеней дукхалга диллача, хІаьта цо Іалаьмате йоккхий производственни фондаш вІашагІтохилга цунна Іалаш а дир. Цу хьалашка гІойленагІа лоархІаш да болх беш йолча оборудованех, хІанзле хьаяь яьннача мошностех биззагІа пайда эцилга. Из теркал а деш, иттлагІча пятилетке халкъа боахам дегІабоалабара хьокхамашка, капиталовложенеш дІадахача пхе шерарчул кІезигагІа алсам а йоахаш, кхача лерхІ. ЕрригаІ а лаьрхІача тоъал йоккхий хургья уж — 630 миллиард сом гаргга. Цхьабакъда нийслагІча пятилетке 42 процент дукхагІа хинна уж 24—26 процент мара дукхагІа хургьяц. Цу цхьан ханна теркам дукхагІа тІаухийтаргба капитальни вложенеех хьахур алсамдаккхара, гІирсаш сихагІеи дІадодар кІезигагІа долаши хьалдара, хІанзара технологи юкъеккхахьара.

ИттлагІча пятилетке лаьрххІача тайнара общественни производство массе оагІорахьарен цхьатаррен дегІайоалаяро, цун эффективности дикали магга лакхъяро Іалашдергда керттера декхар кхоачашдела — халкъа вахара материальни культурни боарам айбара тІаберзабаь никъ леррагІа чакхбоахилга.

Глеб СПИРИДОНОВ,
АПН политически обозреватель.

ДАЬША-НОАНОША ШОАЙ ДЕКХАР ДИЦДАЛИЙТАЧА...

КПСС Программа тІа дІаяздаь латт: «Коммунизм хьалъеш йоаллача общество моттиг хила йиш яц бокъонаш телхаераштей зуламаш леладераштей».

Декхар керттера уйла зуламаш ца хилийтарахи правопорядок толхаеш дола моллагІа гІулакхаш шоай овлаш а тІехьа дІадоахилга Іалашдарахи, зуламаш ца хилийтарах, уж хьедеш дола бахьанаш дІадахарах латт.

СССР-е берашкара дувлача зуламий керттера бахьан — берашта кхетам балара даькъе цІенхаштта кхоачамбоацараш хилар.

Цкъаза укх тайпара къамаьлаш хоз деш: «Вай бераш капитализме мича даьхад, капиталистически ханах хІама мича хов царна книжкаш дийша ца хой. Бераша бокъонаш телхаяра бахьанаш дувцача хана цу ханаца мишта дувз из?» Бакълув аьнна хеталургдолаш къамаьл да. ХІаьта а, уж къамаьлаш деш бараша дицдолийт, кхувш доагІача ноахала хьехам телаш бола цхьабараш шоаш хІана а шоай сакхетам ширача замах юхедисача ийрчача гІулакхех мукъабала гаьна хилар. КІезига ба вай алкоголизми кхыдола эйпаш доахкаши бола нах? Ховш да, дукхагІа дола доккхий зуламаш корта бохабеш дола маларaш тІехдоахаш меларах деш хилар. ХІаьта, нагахьа санна дезале корта бохабу маларaш мела доладелча, даьи наьнеи оагІонгахьара бІарг тІехьа боацаш дус бераш, пайдана мел боаца хьаьший хул чукхувлаш, бокъонаш телхае болалу, хІаьта юххера а судага гІолла мара чакхдалац уж хІамаш.

Токарев Сергейна хьехам балара шоашта дукха хало еш хиннадац цун даи нанеи. 16 шу даьннад Сергея. ХІаьта а 5 класс мара образовани хинна яц цун, кхы цхьаннахьа а дийшадац. Ший хьаштдар де мукъа хиннав из. Бокъонаш телхаерашта юкъе хулаш хиларах тарра г. МагІалбика милицерча берий цІагІа а кхеиза долча берий гІулакхашта йолча комиссе а учете лаьттав из. Ишта, ший къона низи хьинари мича хьоргда а ца ховш кагий лечкъораш а деш, айлаюкъе лийнав из. ХІаьта 1975 шера 21 декабре кор чудахийта «Нефтяник» яхача МагІалбикерча ресторане чуйккха, цу чура сигареташ, коньяк, шампански, шоколад, помидораш, Іажаш, 123 сома маьха кхыйола продукташ а лочкъаяь ведда дІавахав.

ХІаьта а зулам бекхам боацаш мича дус. Суда хьалхашка хьаэттав Токарев Сергей а. МагІалбикерча халкъа суда приговорагІа 1976 шера 19 феврале де доагІар даьд — 2 шера чувалла ха техай. ХІаьта цу тайпара моттиг ца нийсъяла йиш йолаш яр, нагахьа санна бера хьалхара шоай декхараш Сергея даси наси кхоачашдаь хиннадаларе. Саг яр-яхарахи дезалахи долча законодательства Лардий 18-ча статья тІа аьннад, даьша-ноаноша «коммунизм хьалъечун моральни кодексага хьежа хьехам тела беза шоай берашта, йоакхо е еза уж физически унахцІена хилара, парга дешийтарей общества пайдана къахьега уж кийчдарей». ХІаьта а Законо яхаш дола уж хІамаш дицдолийт цхьаболча даьша-ноаноша а.

Уж дицдалийта хиннад тІехьа бІарг ца хиларах пайда а эцаш школера занятеш касткаста юташ, бокъонаш телхаеш лийннача 1960 шера ваьча Шадиев Халата ІаблулхьамидеиІ 1961 шера ваьча Мерешков Салмана Сосарбикеи даьшаноаноша а. Милицерча берий цІагІа учете латташ болча цар шоай харцахьара никъ дІахо а лелабаьб. ХІаьта 1975 шера 29 ноябре бийсанна 9 сахьат даьннача хана МагІалбикерча ОРС-а № 6 йолча столове форточкагІа чу а баьнна, цу чура шоколадни плиткаш, сигареташ, конфеташ, цхьа къаракъа шуша, ерригаш а 191 сомеи 61 кепигеи маьха хІамаш йихьай лочкъаяь. Цул совгІа киса кхувдаш а хиннаб уж. Царна а МагІалбикерча халкъа суда приговорагІа де доагІар даьд.

ХІаьта уж кагий, кхоачаш берара а бовланза бола нах цу наькъа тІа баьхар малав? Тешшаме ала йиш йолаш да дезал ба аьнна. Ховш да, сага образовани е специальность лучул дукха а халагІа цунна хьехам бала долга. Цудухьа хІара даьша дагакхаба деза дезала наькъо, цун гІулакхаша бера оамалашта хоадамболлаш йола влияни еш хилар. Дезале йохк кхувш доагІача бера общественни, нравственни, эстетически кхетама лардаш.

Цу хьакъехьа геттара нийса аьннад гІоррваьннача советски педагога А. С. Макаренкос: «Оашош бераца къамаьл деча е хьехар деча, е из декхарийла деш дола гІулакх цунна тІадожадеча хана мара оашош цунна кхетам лац аьле ма хеталаш. Оаш цунна луш бола кхетам шутара цо дІа ца эцаш цхьаккха минут а йодац, кхыметтел шо цІагІа доацача хана а. Оаш барзкъа тІадувхар, кхыча нахаца а кхыча нахах а оаш деш дола къамаьл, шо гІаддахар а оаш гІайгІа яр а, доттагІашцара а моастагІашцара а шун гІулакхаш, шун деладелар, оаш газет дешар — уж деррига хІамаш бера Іалаьмате боккхача лоархІаме да. Багара доагІача деша маІан цхьа бахьан а хийцача гуш а холуш а хул бера, шун уйлашка хинна деррига хувцамаш гуш доацача наькъашка гІолла дІакхоач цунга». Даьшкара бero Іомаяь оамалаш цо мел йоаккхача хана цунца юсаш хул.

Халахете а, моттигаш нийсъенней цхьаболча даьша-ноаноша берашца хІара денна, дукха кхетама болх бе безача метте, аттагІа, цхьабакъда геттара харцахьара никъ лелабеш — бераш цІагІара лелхадеш. Харцахьара хІама даьд Грозненски трамвая управлене контролера Захарова Лидия Николаевнас 14 шу даьнна ший воІ Александр деша ца ухаш сацарах, кагий лечкъораш де волаваларах цІагІара эккха а ваь. ТІехьа бІарг боацаш, даамала доацаш дисад бер. Цигара дІадолалу зуламаш а. Квартирашкара лочкъаяь кхоззза хІамаш йихьай цо, хІаьта халкъа судо из бахьан долаш чувоаллаш яккха 2 шу ха техай цунна.

ХІанз а цІендеина дІадаьннадац капиталистически ханах юхедиса, хьагІ, цІаьрматал, лочкъор, дегабуам, кхалсаги бераши ший доалахьара хІамаш санна лархІар, наьха чотах ваха гІертар, эксплуататорски строях хьахинна кхыдола гІулакхаш. Цудухьа тамаш е цхьаккха хІама дац къонача ноахала кхетам луараша, дукхагІча хана шоай а са ца кхувш, шоашта тІехьа боагІараштa харцахьара оамалаш Іомаеш хиларах. Шоаш берашта кхетам во баларах цхьабола дай-ноаной бехказа бувл эшшача боараме педагогически образовани яц шоай яхаш. Цу тайпарча даьша-ноаноша теркалде деза, педагогически говзал хиннаяцар аьнна, бера кхетам балара хьалхарча бехктокхама уж кІалхара бовлаш ца хилар. Бер хьахиларо тІадожалу царна уж ханза баргбоацаш дола декхараш.

Л. ЕМЦОВА,
Нохч-ГІалгІай АССР юстице министерства консультант.

● КПСС ОБКОМЕИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

ШЕРРА ДЕГIАДОАЛАДЕ КОМСАШ ЛЕЛАЕЛГА

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

...ин. Исмаиловна, Юсуповна, Прокоповна, Земсковна, царгара цIенхаштта хьадийхад хIара боахаме гIулакхаш малагIча хьал тIа да хьожилга, кхоачамбоацараш дIадахараи из дакъа дIахо сихагIа дегIадоаладаран тIадерзадаь практически гIулакхаш кийчделген чакхдоахилгеи. Мероприятешка оттадаьд лаьттан хIара гектарах, техниках, удобренеех рационально эффективнегIеи пайда эцилга Iалашдеш дола гIулакхаш чакхдоахилга, агромероприятей еррига комплекс бокъонца чакхйоахилга — цу ларда тIа вIаштIехьдаккханза даргдац республике юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 70—80 центнерал кIезигагIа йоацаш комсаш йоахилга.

Комсаш лелаяра дIахо а специализацин концентрации яра духьа, баха нах тешшаме царца Iалашбара, хIаьта иштта уж чакхйоаха предприятеш белалца Iалашъяра лаьрхIа да комсаш лелаелга «Чеченингушвино» объединене вIашагIтоха.

«Чеченингушвино» объединени, юрта боахама министерство, парте Малгобекски Гудермесски горкомаш, Наурски Надтеречнии райкомаш, горрайисполкомаш декхарийла я 1980 шерага кхоачаш 150 эзар тонн комсаш яха а комсаш йола майдаш 35,4 гектарага кхачийта а, царна столови сорташ — 5,4 эзар гектарага. 7,5 эзар гектара тIа шпалера оттае а цуьна реконструкци е а.

«Чеченингушвино» объединени комсаш дIайогIа майдаш дIахо шеръе декхарийла я алхха хьалха а ха юкъе кхаьчача хана а кхача районированни технически столовни сорташца. Из дара вIашагIдоле деза республика колхозаши совхозаши йизза IалашъергIйолаш дIайогIа комсаш хьалкхеелга. Шелал ловргйолча сортей интенсивни тайпан маточникаш хьаса а доацлаьча хенаш тIа уж сихха ебаелга вIаштIехьдаккха а.

Объединенегара хьадеха хьувкъам — механизированни хьисапе чуэцача комсаш лелаяра перспективни технологи шерра юкъейоалаелга.

Госплан, «Чеченингушвино» объединени, хьун боахама управлени, парте Наурски Шелковскойн райкомаш, райисполкомаш декхарийла я гIум йолча лаьтташка комсаш дIайогIа майдаш шеръяра дош къоаста а даь предложени яла. Цуьна лаьрхIа шин бутт балалехьа гIум йолча лаьтташ тIа хьу дIайогIара план оттае а 1976—1977 шерашка хьунполосаш а егIа цхьайттлагIа пятилетка йоалаьш 1,5—2 эзар гектара тIа комсаш дIайогIилга вIаштIехьдаккха.

«Чеченингушвино» объединени декхарийла я гулье дерхIа комсаш чакхйоахилга Iалашде. Дикала Знак йолча коньяка ши марка караерзаен аттестаци яра чхьагIара кхоъ образец дIаялеи. Социалистически доалахье лораяра де дезар де.

ЧхьагIара керда тайпаш (ахдекъа, ахмерза, игристи, херес, мадера) арахецилга Iалашдаря а цар дикал лакхъяра а духьа «Чеченингушвино» объединени декхарийла йойла 1976—1978 шерашка лакхагIча сортех йола продукци арахецара тIаерзаяь чхьагIара заводашта специализаци ергйола мероприятеш чакхъяха, 1980 шу тIакхоачаш кIезига миста дола столови чхьагIараш 1,5 млн. далала кхачийта, 15 шера а кхы дукхагIа а лаьттача спиртах коньякаш делга вIаштIехьдаккха.

«Чеченингушвино» объединенегара, парте Надтеречни, Наурски Шелковскойн райкомашкара, парте Гудермесски Малгобекски горкомашкара, горрайисполкомашкара, колхозий, совхозий кулгалхошкарен партийни организацешкарен хьадехалда кадраш лахара, дIанийсъяра, кхетам луш хьалкхеяра, резерв хьаяра, уж совхозашка дIачIоагIъяра болх тоабелга. Боахамаш эшача комсаш лелаечарна, механизаторашцен специалисташцен Iалашделга, кадраш кийчъелген юхакийчъелген чакхдаккхара де мел дезар де.

Керда йохка комсаш лелаю совхозаш болхлоща Iалашъяраи болхлошта хиланза даргдоаца чуIе цIеноши культурно-бытови хьалаши хилийтаран «Чеченингушвино» объединене 1977—1980 шерий планаш тIа совхозий болхлой поселкашка нах чубаха цIеноши, берий учрежденеши кхыйола культурно-бытови объекташи хьалъелга оттаде деза.

«Чеченингушвино» объединени, КПСС Шелковской РК-н райисполкоми цхьа бутт балалехьа «Бурунный» винсовхозах бурунни лаьтташ комсаш дIае карадерзадара опорно-хьокхама боахам бара мероприятеш оттае декхарийла я. Уж гIулакхаш тIехьа ца доахаш дIададе деза цу совхоза дарда тIа комсаш лелаяра Iилман станци хьаергйолаш.

«Чеченингушвино» объединена тIадиллад комсаш лелаярен чхьагIар даккхарен Еррироссийски Iилма-тохкама институтаца цхьана 1977 шера Терски Сунженски довкъашка комсий опытни участкаш яхка.

Комсаш лелаярен чхьагIар даккхарен Еррироссийски Iилма-тохкама институтага декар ду комсаш лелаелга дегIадоаладара перспективни достамашкара Iилма-тохкама балхаш сихде аьнна.

«Чеченингушвино» объединена тIадиллад комсаш лелаярен чхьагIар даккхарен Еррироссийски Iилма-тохкама институтаца цхьана укх шера 1 июль тIаккхачалехьа республика винсовхозашка комсаш лелаяра Iилман карагIдаьннараш юкъедахьара хьалда йола план оттае.

«Чеченингушвино» объединени, комсаш лелаеча районий парте горкомашен райкомашен, горрайисполкомаша комсаш йоахилга а кийчъелга а дегIадоаладарца цхьана лохдалийта йиш яц хьайбай продукташ йоахилга. Довкъара ресурсаех бизза пайда эца беза. Хьайбаш, царца дувзаденна производства кхыдола доакъош дIадаха гIертилга хьалда юхатоха деза.

Мелиорацен хин боахамен министерство, «Чеченингушводстрой» гIишлош ю управлени декхарийла я долаш долча хиш дехкача лаьтташ тIа комсаш дIайогIара 1977—1979 шерашка капитальни планировка е: винсовхозашка «Восточный» — 300 гектара тIа, «Кошкельдинский» — 900, «Дружба» — 600, «Кавказ» — 1000, Г. Ахриева цIерагIча — 400 гектар; 1976 шера комсаш дIайогIара 800 гектара тIа капитальни планировка чакхъяккха. Царца: Наурски районе — 600, Шелковской — 200 гектара тIа; шоашка дIаеннача централизованни капиталовложеней чотах 1977—1980 шерашка «Чеченингушвино» объединене гIолла хиш дехка сеть хьае а реконструкци е а.

«Чеченингушвино» объединени, «Чечингсельстрой» трест 1976—1979 шерашка декхарийла я Наурски районерча Алпатово яхача поселке № 20 йолча ГПТУ-на гIирсийн обжещитейн комплекс хьалъе.

«Чеченингушвино» объединена, профтехобразоване управленена тIадиллад № 20 йолча ГПТУ-на механизатораш-комсаш лелаераш кийчбергболаш кхы тайпа профилировани яра предложени НГIАССР Министрий Совете дIачуяла.

«Сельхозтехника» республикански объединени декхарийла я 1976—1980 шерашка «Чеченингушвино» объединене совхозашка 13,2 эзар гектара тIа плантаж е. Наурски районе комсаш лелаечара техникана ремонт яра база вIашагIйолла; «Чеченингушвино» объединенеца цхьана Малгобекски районе «Сельхозтехника» отделени вIашагIйоллара торонашка хьажа, цу района совхозашта комплексни технически гIулакх делга цуьна тIа а дуллаш. Цу деша хьакъехьа предложенеш укх шера 1 июнь тIаккхачалехьа республика Министрий Совете дIачуяла.

КАЗАХСКИ ССР. Талды-Кургански областа Панфиловски района Кирова цIерагIча колхоза «Ущкын» («Искра») яхача жа леладеча комплексе болх беш яр комсомольско-кагирхой бригада я. Еррига процессаш — доакъар дехкарга деиз помещени цIенъярга кхаччалца дола балхаш механизаци яь да укхаза.

Боахама дикагIа йола бригада лоархIаш я опытни жа леладер, кагирхой наставник Раимбеков Бердеке керте латта бригада. ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх лелIю цо дуккхача хана дениз.

НийслагIча пятилетка хьалхарча шера комплексо лаьрхIад 20 эзар устагIа паччахьалкхенна дIабаля, хIара устагIана тIера 4,5 килограмм тха даккха.

СУРТА ТIА: жа леладу комплекс.

В. ЗИНИНА сурт. ТАСС фотохроника.

№ 10 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

«Парте планаш — тха планаш» — иштта рубрика а йолаш дIайолалу КПСС обкома пропагандан агитацен отдела «Агитатора блокнота» аргIанара, иттлагIа номер. Цун кIала «ХIара балха денна—дикала Знак» яха редакционни статья я. СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината коллектива хьалхленца дIайолаяь социалистически ях шерагIа йоаржаяра декхараш оттаду цу тIа.

Агитаторан политинформатораи новкъостала кепатехай «КПСС XXV съездо советски общество социально - политически дегIайоалаяра керттерча лостамех» яха статья. Из язъяьй М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института доцента, философски Iилмай кандидата Г. Голева.

Химикий Денна хетаяь цифрайн фактайн подборка кийчъяьй химкомбината планови отдела начальника З. Саркисовас.

Беседаш ечарна лаьрхIа я «Доакъар — хьайбай боахам дегIабоалабара лард» яха Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама министра заместителя Г. Петросова статья.

«Дош — хьалха латтачарга» яхача рубрикана кIала я «Хьувкъам бахьан лоаттабу къовсам» яха «Гойтинский» совхоза механизированни отряда начальника Т. Халидова статья.

Дунен халкъашта юкъерча боламах лаьца я блокнота тIара «Классови къовсама фронташка» яха исторически Iилмай доктора А. Ефремова статья.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ КЪОВСАМА ФРОНТАШКА

КЪАЬНАРЧА ДОКТРИНА КЕРДА ВАРИАНТ

Адамий хьашташца капиталистически общества моастагIал хилара тешал ду дуккхача факташа. Уж факташ тIатIа дукхагIа хул къаьстта а капиталистически мехкашка кризисни явленеш ирьяларца дувзаденна.

Цу гIулакхо шоай ира проблемаш хьаювцара тайп-тайпара наькъаш деханза баргбоацача кхоачабу буржуазни пропагандисташ. Белггала аьлча, цхьа фунехкдаь «массе меттера чулаьца», классови доацача маIанца яшха гIерт «хIанзара общество». Гуччахьа долаш дараш — социальни доаттам бе-бе хилар, цунгара хьадоладенна социально - политически экономически тенденцеш а бе-бе хилар.

Цу хьакъехьа белгалйоалаш я «массови общества» доктрина. Товш йолча, 60-70-ча шерашка буржуазни общественни уйланр хьакхеллача социологически концепцей («технотронни заман», «постиндустриальни общества», кхыдрий) мугIаре «массови общества» идея къаьстта латт. Хургдар дувцалурга шийга яхаш яц из. цхьа фунехкдаь бухсоццачара истина кхайкаеш яц. Из къаьстта белгалйоалаш нийсхо лелаеш я, долаш дараш белгалдар мара кхы хIама дац аьнна хетийта гIерташ я.

Фу факташ я-хьогI уж, мишта белгалъеш я? Цу хаттара жоп далалехьа дагадохийтаргда аз: «массови общества» доктринана тIехьарчар хьакхайкаду. хIанзарча капиталистически обществе бокъонца доал деш бола низ ахчан галеш а доацаш, финансови олигархеш а йоацаш... нах ба яхаш. Нагахьа санна из ишта дале, «кердача тайпара» хьажа доагIа буржуазни социалистически ши дуне. ши цивилизаци вIашдухьал этта латтара проблемага а. Къаденна доацалтеш, яхаш дуви «карахьеккха» уж вIашдухьал уттаелга? БIаьрчача цхьан хIанзарча «массови общества» бе-бе доакъош мара кхы дукха юкъе башхало йолаш яц капитализмин социализмин аьнна дIакхайкабе ха кхаьчайоацал-теш?

Дукха хало йоацаш зелургдолаш да. из доктрина сзIаш. духьалара общественно - экономически системаш цар дегIахарга хьежжа вIаши гаргагIоргья» яхаш кхайкадеча конвергенце теорел кIезига эргайоалаш хилар. Юххера а, йоах буржуазни идеологаша, вIашдухьалара ши система цхьа фунехкдаьча метте кхаьчача хана «вIашагIкхетаргья», гипотетически «керда система» хьа а яь. Цу хана, йоах цар, капитализмо дIайоаккхаргья ший, хIанз Iоттар худаш йола йоакхал, хьаькъалагIа хургья из, кхыдола ший айпаш а дIадоахаргда цо, хIаьта социализм шорттига «дIачугIоргья» цу бакъахьарча, маьршъяьча кердача капитализме...

Идиллически сурт бакъдеш хьаувттаду Малхбузехьа цу волшебни трансформацей массе тайпара аспекташ кийчъеш болча Iилмахой, социологий, политологий авторитетаца. ЦаIаш капитализм дикка «кIаьдъеннилга» хьахьокха гIерт. Вожаш дIахо болх, частни доалахье цхьаккха тайпа революционни гIулакхаш юкъедаха ца дезаш дIаяргхилар «бIарга а гуш» КхоалагIчар йоах, болхлой класс общественни аренера дIаяла дукха ха йисаяц: цун хIамаш кхоллара гIулакхаш, дий хьона. шоаш ма-дарра Iилмахошкен техникашкен гIоргда, цул тIехьагIа шин-шегIа дIаялар мара кхы де хIама хургдац цун. Цу ханна хьаоттаргья, йоах. из унзаре классови къовсам хургбоацаш йола дуккхача хана дена сатийса «постиндустриальни» ялсамале...

Из деррига а шоашта кхоаненна беш бола кхоачам мара кхы хIама дац. ХIаьта тахан нахага йоах цар. «массови общество» дах шо. тIаккха керда термин бакъьа хьаоттае гIерташ массе тайпара бахьанаш кхувл.

Хьалхара бахьан — демографически: эккхам хилар кхерам болаш дунен тIара нах бебар.

ШоллагIа бахьан — экономически: массе оагIув чулоацаш боахама еш йола индустриализаци, тIа-тIа лакхлуш латта урбанизаце темпаш, цIаккха а ца хиннача тайпара чIоагIа производствана еш йола автоматизаци конвейеризаци; хIанз санна общество шема-ярра хьахьокхаш хьалхагIа цIаккха а хиннаяц массови производство.

КхоалагIа бахьан — социальни — хIара сага доагIаш да: саг хIанзарча общество чувенаб; суверенни личность санна а ца вахаш, статистически единица санна вах из цига; вахара еча стандартизаце шоай доалара боах нах; Iилма-технически революце кхы тIа а чIоагIду из доалара ваккхар, сагах машина гонахьа хьувза хIама мара юхе ца юташ; массови производствага хьежжа я массови потребление феномен, белггала аьлча духовни...

Уж бахьанаш, бакъдар аьлча, капиталистически долаш дарий белгалагIа йола башхалонаш я. Цхьабакъда «массови общества» концепце авторашa гуччахьа лаьрхIа хIама а волаш социалистически обществаца а дувза гIерт шоай земанш выводаши. Из универсализаци мелача ларда тIа лелаеш я — цуьна тIехьа латтараштa чет дуней тIа баха нах бебарои Iилма-технически революци дегIаярои сов чIоагIа беча Iоаткъамо шин системана юкъерча вIашдухьален а шин общества ларлерча лерхIарий принципиальни башхалои а лоархIам боабу, къахьегаман капиталан юкъера вIашдухьаленаш «дIайоах» аьнна.

Цу тайпара приемаш духхьашха нийслац вайна. «Эггара чIоагIагIа лаьржа гIалат да. — яздаьд В. И. Ленина «Пачхьалкхен революци» яхача балха тIа, — монополистически а пачхьалкхен-монополистически капитализм хIанз кхы капитализм яц, хIанз «пачхьалкхен социализм» ала мегаргдолаш я яхилга а иштта кхыдараш а бакъдеш дувца буржуазно - реформистски хабараш» (ПСС, т. 33, оагI. 68).

«Массови общества» доктрино ше шин духь маIан долаш хилар хьагучадоакх кхы а цхьан оагIорахьара. пачхьалкхен масштаби лоархIами болаш долча гIулакхашка къахьегамхоех болча дуккъача наьха лоархIам чIоагIбалар бакъдеш йола кеп а уттаеш, вокх оагIорахьара. капиталистически общество тишъеш йолча социальни човнашта хьалхара керттера бехктокхам цу наха дIатIабилла из гIерташ хиларца а.

БIагалдоалаш дар ер да. Шоай общество «массови» я а кхаш, буржуазни теоретикаша чIоагIа ситIарбаьнна кхайкаду, йоакхал, антисоциальность чуеннай цига, общественни вахара интеллектуальни боврам дохбеннаб. цу общества члений духовни хьал тишденнад, яхаш, хIаьта цу дерригача хIамашта хьалхара бехк дIатIабехк хьалхагIа шоай тIаккхача йиш йоацаш хиннача храмашка — доала, культура. потребление... храмашка — «акха Iул» санна чухьийлхача наха шоашта.

Цу тайпарча хабараштa юкъе тамашийна вIашагIъийпад бокъои харцои, нагахьа санна каст-каста «дувцаш» хилча, цу тайпарча теорен концепцеи дерххIача тайпара белггаларча боараме уйла харцахьа лостае а тарлуш.

Цудухьа, шеко йоацаш да, массаш шоаш «массови» хилара капиталистически пачхьалкхенашка доал ду низ а хинна дIаэттай яхаш йола уйла бакъдолчунцара бокъонца нийгIа хилар. Белггала бакъ хинна а хиннав «уйланна интенсификаци маIана деградаци» хилара процесс йолаеннай буржуазни пропаганде аьнна цкъа белгалдаьккха вокха американски журналист-политик Уолтер Липпман.

Вешта, маIан — хьуладаь, къайлагIара маIан — укхаза долаш хилар лархIа деза. ХIаьта из сенах латт аьлча. паькъа лостам тIагIертта харцахьа хетийта гIертарах латт. Бакъдар аьлча, капитализмах капитализм хургьяцар, нагахьа санна шийх доахкаш дола гIулакхаши порядкаши даим лоаттаелгах хIама хургдоацашехьа а догдахарца цо шийса ца тедорс, нагахьа санна фуннагIа-моллагIа даь а, ший мел дола тера оарцагIдаьккха а, ший доал тIалоаттаде из ца гIертаре.

ТIаккха дувца а дезий, из догдоахйила мел корта боацаш я? Капиталистически дунен тIара классаш дIайовхалургйола, цун дегIаахара даькъера вIашдухьаленаш юхакъовлалургйола, цун антагонизмаш йиццолийтаргйола низаш доацаш да.

Григорий ОГАНОВ.
(АПН).

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

КЪОВСАМЕИ САТУВСЕИ ХА

— КПСС XXV съезда решенеш Iалаьмате боккха исторически лоархIам болаш я Советски Союза коммунисташта меттел, планетерча машарген сатемаген сатувсача берригача наха а, — хьакхайкадир шун корреспондентага монгольски буддийски киназа керте латтачо, машара тIехьарча Азерча буддистий Болама президента, теологе доктора Хамбо Лама С. Гомбожава. — Советски коммунистий XXIV съездо кийчъяьи XXV съездо дIахо дегIайоалаяьи машара Программа — азиатски континенте машари кхерамзлен бахьан долаш лоаттабеча къовсамера тха лостам. Из чIоаггIа хьаллоац Азерча прогрессивни буддисташа.

Дунен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдбелга вай хана реальни факт а хинна дIаэттад. Цхьабакъда, халахете а, хIанз а долаш да кхоххам кIаьдбара гIулакха новкъарлеш дола низаш. Тха Болама керттера декхар — дунен тIа чIоагIа машар Iалашбар духьа хьинаре къовсам лоаттабар, из лоаттабара тIахьех оаха берригa буддисташ а...

ТIехьагIа машара тIехьарча Азе буддистий Болам (АБКМ) аьнна цIи тилла йола машара тIехьарча къовсаме Азе мехкий буддисташа цхьана лелаеча гIулакхашта новкъостал ду Комитет 1970 шера вIашагIъеллаяр. Болама декхарий доазонел чухьа кхо конференци яьй. Царех эггара тIехьагIа Нью-Деле (Инди) хиннача машарен кхоххам кIаьдбара гIулакхен духьа кхы а хьинарегIа цхьана гIулакхаш леладара Азе буддисташ тIахьехаш йола деклараци тIаийцар.

Хамбо Лама С. Гомбожава баьча хоамагIа, июле Токио хургья АБКМ генеральни конференци. Цига ювцаргья «Вьетнама, Лаоса, Камбоджа халкъаш котдалара исторически опыти машара тIехьарча Азе буддистий Болама керда декхараши», «Ядерни дукха адам хIалакдеча кхыдолчен герза тайпаш цIендаь дIадахара тIехьа, агрессивни тIема блокаш дIаяхара тIехьа, Азера тIема базаш дIаяхара тIехьа» яха докладаш а кхыйола лоархIаме проблемаш а.

А. ЧЕРНЕЦКИЙ,
АПН соб. корр.

Улан-Батор.

РЕСПУБЛИКЕ ТХЬАМКА ЛЕЛАДЕЛГА ДIАХО ДЕГIАДОАЛАДАР ДУХЬА

КПСС XXV съездо хьалла указанеш еннай юрта боахам дегIабоалабара гIулакха, цун продукци шера юкъера лаьрхIача нийслагIча пятилеткечул 14 — 17 процент дукхагIа яха лаьрхIад.

Юрта боахама деррига доакъош дегIадоаладара чIоагIа уйла тIа а йохийташ, боккхача политически халкъбоахамен лоархIамеча, дукха доход телача юрта боахама доакъоех цаI хиларах тарра, тхьамка леладелга дIахо айдара а чIоагIа йоакхо ю парте.

Парте указанеш кхоачаш а еш, республика партийно - советски боахамен органаша тхьамка леладелга юкъедоаладара а цул тIехьагIа кхедара а гIулакх дIадоладир 1959 шера. Даьча тохкамаша хьахьекхар вайцига цу гIулакха дика аьттув хилар. Республика, къаьстта а лоамашкарчен лоамашта юхерчен моттигий лаьттан - климатически хьалаша йиш хулийт тхьамка леладелга шерра дIадоладе а лакха хьувкъам кхебе а. Тхьамка кхеде доладаьча хьалхарча шера, вешта аьлча 1959 шера тхьамка леладеш 34 боахам бар, юкъера лаьрхIача хIара боахаме 2.2 гектар а йолаш, хIаьта хIанз из леладеш 29 боахам ба, юкъера лаьрхIача цхьаццане 60 гектарага кхачлаш лаьтта а долаш. Кхетадеш да, хьалхарча шерашка хьахулаш хиннараш лоадам боацаш хинна хилар: 1959 шера хIара гектара тIара 6,0 центнер чьлар, хIаьта деррига даьккха тхьамка 44,2 тонн мара дацар.

Республика партийно - советски органаша лаьрххIа хьинаре гIулакхаш чакхдаьхачул тIехьагIа дIахо дегIадера тхьамка леладелга, къаьстта а нийслагIча пятилетке.

Республика бIарчча хьайийцача 1975 шера 1722 гектара тIа дIадийнача тхьамкий хIара гектара тIара даьнна тхьамка 17.8 центнер хилар. 1970 шера яьккхача 13 центнера меттел. хIаьта 1970 шера 1394 тонн мара ца даьккхача метте. деррига чудена тхьамка 3070 тонн хилар.

Соахка тхьамка дехка 8.2 миллион сом доход хилар республикерча тхьамка леладеча боахамашта, царна еррига а хьатIаена доход 10,1 миллион сом хиннача метте. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача тIаена доход 4775 сом хилар. вешта аьлча 1970 шерарчул шозза дукхагIа. 1975 шера тхьамка леладарах баьнна цIена пайда 2 миллион совгIа сом хилар.

Республикерча тхьамка леладераша укх тIеххьарча шерашка дикка лакхъяьй тхьамкий дикал. Нагахьа санна 1970 шера, паччахьалкхенга сийрда сорт 17 процент дехкадале, 1975 шера 43.1 процент дехкад.

Тхьамка кхелеши кийчлеши болх дикагIа баьб Ножай-Юртовски, Веденски, Советски районий боахамаша. Тхьамка дIадув лаьтта 1975 шера 1005 гектарага дIакхоачадир Ножай - Юртовски района боахамаша, вешта аьлча цо дIалаьцар дерригача оахача лаьттаех 13.3 процент, хIара гектара тIара 19.5 центнер яьккхар, республике юкъера лаьрхIача яьккхача 17,7 центнера меттел. Районо 46.8 процент сийрдача сортах дола тхьамка а дехка 5432,1 эзар сом. е хIара гектара тIара 5405 сом доход яьккхар. Тхьамка леладарах района боахамашта баьнна цIена пайда 1947,8 эзар сом хилар.

Тхьамка кхедарен кийчдарен план 9-ча пятилетке 148,6 процент кхоачаш а яь, планал совгIа 1907.3 тонн тхьамка дехкар районо.

Пхе шера план 160,6 проценти 1975 шера план 234,2 проценти кхоачашйир Веденски района колхозашеи совхозашеи. Советски районо пхе шера план 104,6 проценти 1975 шера план 158,3 проценти кхоачашйир.

Ножай - Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхозо 1975 шера 140 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 26,7 центнер тхьамка даьккхад, паччахьалкхенга сийрдача сортах 63,7 процент а дехка 1082,4 эзар сома доход яьккхай е хIара гектара тIара 7731 сома пайда баьккхаб.

Тхьамкий хьувкъам республике эггара дукхагIа лакхбаьб цу районерча Гагарина цIерагIча колхозо. Шоай хьинар ца кходеш къахьийгача колхозхоша 137 гектар долча лаьтган хIара гектара 29 центнер а яьккха, паччахьалкхенга 381,5 тонн тхьамка дехкар. Из дохкарах укхаза хьатIаена доход 997.0 эзар сом хилар. е хIара гектара тIара 7389 сом. ЦIена пайда 334.6 эзар сом ба. Тхьамка кхедечен кийчдечен дIаяхача пятилетке дика толамаш даьхад Советски районерча «Новая жизнь» яхача колхозои «Ленинский путь» яхача совхозои, кхычар. ПланагIа доацаш 20 гектара тIа тхьамка дIа а дийна 1975 шера хIара гектара тIара 25,4 центнер яьккхар Гудермесски районерча «Дружба» яхача колхозо.

Республикерча тхьамка леладераша шоай турпалча къахьегамца ханал хьалха кхоачашйир тхьамка кхедарен кийчдарен нийслагIча пятилетка план. ПланагIа 6900 тонн йохка езача метте паччахьалкхенга ехкар 9438,2 тонн, пхе шера план 136,7 процент кхоачаш а еш.

Тхьамка кхедеча кхы а доккхагIа толамаш доах республикерча дикагIа болча тхьамка леладераша. Масала, Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча, Ленински комсомола XVII съезда делегат хиннача, республика Лакхехьарча Совета депутат йолча, Ножай - Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхозерча тхьамка леладеча звеной звеньеваяс Исмаилова Маликас 1975 шера ше лелаяьча 1 гектара тIара 75.2 центнер тхьамка даьккхар, хIаьта цо кулгаллеча звенос 3,6 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара — 42,2 центнер. Цу колхозерча тхьамка леладеча нов. Мантаевас 0,3 гектара тIара 18,4 центнер е 1 гектар лаьрхIача 61,6 центнер тхьамка даьккхар. Цу райочa Гагарина цIерагIча колхозерча цIи хезача тхьамка леладечо — Кагирова Iайшета 0.5 гектара тIара 4366 килограмм е 1 гектар лаьрхIача — 87.3 центнер тхьамка даьккхар, хIаьта цу района Ленина цIерагIча колхозерча Бисултанова Азамата 0,3 гектара тIара 1594 килограмм, 1 гектара тIара 53 центнер тхьамка даьккхар.

Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхозерча тхьамка леладераша Багаева Марусе. Муталиева Шаймана. Чилиева Язидата, Альрукаева Амината, Тесаева Хадижата, Кирова цIерагIча колхозерча Алимсултанова Хьавас. Советски района «Ленинский путь» яхача совхозерча Музыкаева Хадижата, «Новая жизнь» яхача колхозерча Хамидова Зинас, Шалински района «Искра» яхача совхозерча Цагалаева Азас, дуккхача кхычар шерра-шера доккхий толамаш доах дикагIча сортех дола тхьамка кхедечен паччахьалкхенга дохкачен. Цар хIара шера 200 — 250 процент кхоачашъю тхьамка кхедара планаш.

Районе де а доагIаш сий деши лоархIаши ба тхьамка леладеча бригадай бригадираш Ножай - Юртовски района А. Шерипова цIерагIча колхозера Мудушев Сайд-Саьлам. Баймурадов Ахьмад. Мацаев Илмаш. Цар кулгаллеча бригадай коллективаша шерра-шера лакха хьувкъам кхебу. хIара гектара тIара 27—35 центнер тхьамка а доахаш. Цу тайпара масалаш дуккха а да. цхьабакъда де дезар цар а дикагIболча кхыча тхьамка леладерий а опыт республикерча берригача тхьамка леладерашка дIакхоачийтилген тIехьабсараш хьалха латтараштa тIехьакхебелген да.

КПСС XXV съезде новкъоста Л. И. Брежнева аьннад: «Берригача коммунисташта, маIача наха а кхалнаха а, къахьегама ветеранаштен кагирхоштен — шоай къахьегамца вай вахар кхы а хозагIен низ болашагIен мел даьрашта дег тIара баркал ала бахьан долаш я вай съезд». Вай парте ЦК Генеральни секретара уж дешаш республике тхьамка леладелга шоай хьинареча къахьегамца дIахо айдеш болча вай тхьамка леладерашта а доагIаш да.

Республике тхьамка лелаелга дегIадоаладара доккха новкъостал ду заготовительни система болхлоша а. Халача хьалашка шоаш боллашехьа а цар Iалашдаьд 3 эзар тонн совгIа тхьамка дIачуэцилген дIадохьийтилген, цунах сийрда сорт а лаьрхIа дIанийцад 43.1 процент. 1975 шера балха итогашка а хьежа чIоагIа мах баьб цар къахьегама. хIаьта Ножай - Юртовски заготпункта коллективана тхьамкий промышленноста Къилбаседа-Кавказски производственни объединене карара кара тела ЦIе байракхи хьалхара ахчан премии хьожаьяй.

Тха системе кIезига бац са ца кходеш къахьегара образецаш гойташ бола болхлой. Царех лархIа мегаргба нов. Бечуркаев — Ножай - Юртовски заготпункта заведующи, нов. В. А. Смирнов — Нохч-ГIалгIай республикански заготпункта заведующи, нов. М. А. Хаджибиеков — Нохч - ГIалгIай заготпункта вокхагIвола сортировщик.

Цуьна цхьана доккхий кхоачамбоацараш да республике тхьамка кхедечен кийчдечен. Боахамийн районийн цхьаболча кулгалхоша цу лоархIамечен дукха доход луче культура бе боаггIача тайпара мах беш ца хиларах гешшаме лакха хьувкъам кхебац массанахьа а, во вIаштIехьъяьккха я агротехника, дукха боахамаш да тхьамка докъаду гIирсаш, тхьамка кагадешшен чулоаттадуи помещенеш йоацаш.

Эшшача боараме электрически, гидравлически, кулг-кара лелаю пресскепаш яц, лерттIа къахьегама хьалаш вIаштIехьлаьхадац тхьамка леладерашта, хьалха латтарий опытаи Iилмана карагIдаьннараштеи пропаганда во ю. Тхьамка леладара Iилман болх беш, ма-дарра аьлча, цхьаккха саг вац, хьалхагIа республикански опытни станце болх беш хинна тхьамка леладара отдел дIаяьккхай. Во вIаштIехьбаьккхаб тхьамка леладергдола кадраш кийчъярен цар говзал лакхъярен болх. ВIалла а хайра къовсам лоаттабац тхьамкий дикал лакхъяри дикагIча сортех из дIателари духьа. Хила боаггIача боараме вIаштIехьбаьккхабац заготовительни системера болх: тхьамка харцахьа дIачуийдеши дIаккхухьийташи моттигаш хиннай цига. хIаьта из бахьан долаш заводашкара рекламацеш яьхкай. Дерригача боахамашка яц экономически анализаш, хIаьта, нагахьа санна йой а, массаза а дIаккхачийтац уж тхьамка леладерашка.

Тхьамка кхедар промышленно - экономически лоархIаме хинна ца Iеш, социально - политически лоархIаме а долга шоашта ховшшехьа а, цхьадолча боахамий кулгалхой дIахьажац из дIаде дукхагIа лаьтта чулацара дешага. Из доре торо хургъяр къахьегама юкъеозанза бола республике баха дуккха нах, къаьстта а лоамарчен лоамашта юхерчен моттигашка бахараш, балха оттабе.

Цхьатаррарча лаьттан - климатически хьалашка, кхоачам болаш къахьега нах, лаьттанца болх бе техника йолаш шоаш доллашехьа а, цхьадолча боахамаша шерра - шера лоха хьувкъам кхебу, эсала тхьамка да дIателар. Масала, Веденски районерча Ленина цIерагIча колхозои «Прогресс» яхача совхозой соахка хIара гектара тIара 10—11 центнер мара тхьамка даккханзар, хIаьта цу районерча эггара вогIча хьал тIа хиннача XXII партсъезда цIерагIча колхозо хIара гектара тIара 23,6 центнер даьккха доллашехьа а. ХIара гектара тIа иштта лоха хьувкъам кхебаьб Советски района XX партсъезда цIерагIчен Кирова цIерагIчен колхозаша, хIара гектара тIара — хьалхарчо 10,3, шоллагIчо 13,1 центнер. XX партсъезда цIерагIча колхозо сийрда сорт долаш дIаденнад 28 процент тхьамка. Орджоникидзе цIерагIча колхозо 10,1 процент мара деннадац. Цу тайпара боахамаш да Ножай - Юртовски районе а.

Тхьамкийна Iунал делга, из чуэцилга, докъаделга, хоржилга, дIаоттадаь лоаттаделга нийса вIаштIехьдаьккхача, 66—70 процент тхьамка сийрдача сортах долаш дIатедалургдар республика боахамашка. Из бакъду 1975 шера 62 — 64 процент тхьамка сийрдача сортах паччахьалкхенна дIаденнача Шалински районерча «Искра» яхача совхозеи Ножай-Юртовски районерча А. Шерипова цIерагIча колхозеи опыто.

Нагахьа санна дикалга диллача А. Шерипова цIерагIча колхоза боарамга республикера деррига боахамаш кхоачаре, цар кхы тIа а цхьа миллион сома доход йоаккхаргьяр.

Цу даннеех гуш ма - дарра, юртбоахама кулгалхойн специалистийн бехкагIа 1975 шера 1 миллион совгIча сома доход хьа ца кхоачаш йисай республикера тхьамка леладу колхозаши совхозаши. Цу тайпара моттигаш ювца эттача дукха а нийслургья.

1975 шера хиина гIалаташ теркалдаьдац цхьадолча боахамий кулгалхоша, хьалхагIа а санна во хьож тхьамка дукхагIа кхедара дешага. Масала, тхьамка рассадаца боахамаш Iалашдара йоакхо яьяп Сунженски района «Красный Октябрь», «Заветы Ильича», «Восток» яхача, Орджоникидзе цIерагIча колхозашка, хIаьта из бахьан долаш 11 — 12 мае цхьаккха гектар тхьамкий дIайогIанза а яр. Тхьамка дIадогIара кийчо во яьй Советски района боахамашка. хIаьта из бахьан долаш 11 мае кхаччалца 22 гектара тIа мара дIадегIадац тхьамка, планагIа 220 гектара тIа догIа дезача метте. Рассада кхеярен тхьамка дIадогIарен болх во вIаштIехьбаьккхаб Гудермесски района «Дружба» яхача колхозе.

Республике 91 огнесушилка, тхьамка чулоаттаду 89 склад, 45 эзар квадратни метр типови кхоалле, 50 электрически, кулг - кара лелаю 1000 пресскеп ца тоъашехьа а, Веденски районерча Ленина цIерагIча колхозагара дIанйккхача, тхьамка докъаду гIирсаш керда хьал а даьдац долаш дараш тоа а даьдац цхьаь цхьаь боахаме. Тхьамка леладерий кадраш кийчъяра а иштта мара кхы йоакхо яц боахамашка.

Декхар сенах латт аьлча, из латт. уж а дуккха кхыдола а кхоачамбоацараш сихха дIадахарах, тхьамка дуккха а дукхагIа кхелелген кийчделген Iалашдарах, тхьамка леладерий турпалча къахьегама бе боаггIача тайпара мах барах, хьалха латтарий опыт шерра дIайовзийтарах.

Тхона хетачох, хьакхаьчай тхьамка дукхагIа даккхарах хьалха латтача района, боахама тела КПСС обкома, республика Министрий Советеи облсовпрофеи, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а республика заслуженни тхьамка леладер яха сийлахьа цIи а оттае еза ха.

ЙоаггIаш йолча органашка иштта хьажанза дарглац аьнна хет тхона тхьамка кхедерий къахьегамах телача мах, царна лерттIа балха хьалаш вIаштIехьдахара. тхьамка чулоаттаду складаши кепадетта моттигаши, типови кхоалленаши хьалъярах, электрически кулг-кара лелаюи прессаш дахара долча кхыча дешашка.

Г. МЕЖИДОВ,
«Табаксырье» яхача республика юкъарча Грозненски заготконтора управляющи.

ЮРТАХОЙ ДОГ ГIОЗДАОККХИЛГА — ЦУН КЕРТТЕРА ДЕКХАР

Iомаденнача кулгаца тIормий хьаьги а тесса юрта бувзама отделенера араваьлар Саид Нагаевич. Iалаьмате хоза дш дар. Сийрда хьежар бIаьстанара малх. Юхьмарех хьабетталора меллашха хьекха мух. Шийн безача мухьаца улица тIа гIолла паргIатта гIабоахаш вода почтальон. Шийн къахьегамах доккхал дора цо. Хаоттам дика хиларах а доацаш ше наха дика хетар нийца водаш хиларах дар из. Саид варга хьежаш хул юртара хIара дезал. ИсваьловгIар кованиI хIанз хьаеллалургIолга, ХIажара массаза а санна «Махьмадагара тахан письмо дац?» аьнна шийга хоаттаргдолга хов цунна. Цун воI Советски Эскаре гIулакх деш ва Цунгара каьхат ккачарга сатувсаш хул нана.

Почтальона дага хиннача тайпара нийсделар гIулакх. Коара ара а яьнна, моаршал хьаьттар салтечун нанас.

— Тахан аз доккха дика хетар дергда хьона, Хьажал, — аьнна тIорме чу Iочукхайда хьа а даьккха беззаме письмо дIакховдалду почтальона.

— Баркал хьона, Саид!

Ше болх беча ворхI шера ма дукха хезад Юсуповна цу тайпара баркалаш. Эзараш, эзараш да уж. ХIаьта юртахой баркал шийн атта боацача балхах эггара доккхагIдола совгIат а лоархI цо.

Саид хьалхара Курчалой бувзама отделене балха венача хана 2 мара почтальон вацар ерригача юрта. ХIара деша ах юрта гобаккха безаш хулар из. Хала бале а балхо боккха тоам бора къонача почтальона. ДIаухар шераш. Хувцамаш хилар зIамигача бувзама отделене коллектива вахаре а. ХIанз юрта бахача наьха хьашташ кхоачадеш 4 почтальон ва. Балха тIадувхаду баракьаш тел, алапеш тIатехад почтальонашта. Цунца цхьана алсамбаьннаб бувзама болх а.

— Нагахьа санна со болх бе волавеннача шерашка 500 письмо, газет, журнал юртарча наха дIадахьа дезаш хиннадале хIанз шоза совгIа дукхгIа да уж, — йоах С. И. Юсупова.

Цхьабакъда, цунах вIалла IоткъамIм хиннабац балха. Хьалха санна безаме а хаинахьа юртарча наха почта дIакхухьаш а ва из. ЧIоагIа хоаставеш къамаьл дир Саидах цун участкерча юртахоша А. Холуханова, Х. Межидова, И. Тамкаева, Ш. Алиева, кхы дукхачар а. Массехказа, Сийлен грамоташца, ахчан совгIаташца белгалбаьккхаб юрта почтальона хьаьнала къахьегам.

Юртарча 3 улицагIа бахача наха почта дIайихьача байбеннаб тIормий. ХIанз из дIакхаьчавац Гагарина, Гикало, Шерипова цIерагIча улицегIа бахача нахага. ТIормий снхагIа боасса а бaь бувзама отделене юхаваха гIерт из. Юха а письмоех, газетех, журналех из хьал а биза шийна дика боазача цу улицашка бахача наха а дегагIоз е воладургва Саид. Иштта ба-кха цунна безабенна болх.

З. ХИЗРИЕВ,
Тха штате воаца корреспондент.

КОММУНИСТАШКАРА ХЬОКХАМ ЭЦ

ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкомо итогаш яьй КПСС XXV-ча съезда хетаяь хиннача «Коммунисташкара хьокхам эц» яхача дешархой VIII-ча Ерригсоюзни хьажара.

Цу хьажара юкъе дакъа лаьцар республика юкъерча школай, школай-интернатий, профессионально - технически училищай 40 эзар совгIа волча дешархочо.

Царна юкъе бар Грозне деша багIа Болгаре Халкъа Республика дешархой а.

Цу конкурсе хинна сочиненеш очеркеи дувцарен хьисапе яр. Жюре дикагIа лаьрхIар Назрановски № 1 йолча юкъерча школа 9-ча класса дешархочун **Богатырева Лизайн** Грознерча № 12 йолча профтехучилища дешархочун **Аванесян Ольгайн** сочиненеш.

Шийн сочинени нанна — Богатырева Махьмада Марема хетаяьй Лизас. Цо язду:

— Аз дувцаргда эггара везагIволча сагах — сай наьнах. Дувцаргдац из са нана хилара, дувцаргда цунца дувзаш лоаман кхалсага вахар хьахьокхара.

Са наьна нана, цун нана, шоай юртал араяьнна саг яц, цхьа алап ховш а хиннаяц из. Школа чакхъяккха вIаштIехьдаьннадац са наьна, геттара зIамига йолаш вовзаш воацача сагага, са даьга маьре дIаеннай из. Из цо тхога, шийн йиIигашка дувцаш тхо цец дувл: маьре низах миштa дIалу?! Мама елалу. Бакъда тха наьна ираза дика саг нийсвеннав цунна. Дезал хьахилар. Мама болх бе яхар, цига парте дIайийцар.

Парте яхийтар из кулгалдеча балха тIа. Загса отдела заведующи хул из. Хеталу, малагIа дакъа кхоач вай вахаре Загсага, аьнна. Амма...

Фу деш я хьо, аьнна, аз шийга хаьттача цо аьлар: «Наха ираз луш!» Дика аьннад, — доккха да наха ираз далар.

Из йолча ух тайп-тайпара ха йола нах. Цхьайолча хана из йолча регистраци е боагIа саг йоалаери низах маьре дIалу нускали. Мамас цIаккха цу тайпарчарна регистраци яц. Дицденнадац цунна шийн вахар. Бакъда из мо моттиг нийсъелча саг йоалаечун гаргарча нахаца къовсам баккха безаш хул из.

Из йолча ух пенсе болаш бола нах, царна новкъостал ца деш цIаккха Iац мама.

Каст-каста юрташка аха езаш хул мама, цудухьа наггахьа мара салоIача шинна а дийнахьа цIагIа хилац из.

Вахар цхьан моттиге латтац, цудухьа цунна тIехьависа йиш яц. Юридически институте деша отта экзаменаш дIалуш яр из. Толамца дIаелар. ЧIоагIа доккхал дора цо ше студенчески билет хьайийцача. 38 шу даьлча — студентка! Пхе бера нана! Хала дар цунна дийнахьа сарралца балха, сайрийна, гонахьа книжкаш а дехке, дешаш хулар из. Iома а дика дора: «4», «5» мара яккхацар.

...Ше мел яьккхача хана наха дикадар деш хиннай мама. Нах цунах тешар. Из хержар кхалнаьха совета председателалла. Районера кхалнах ух из йолча шоай бала бахьаш. Царех цхьаннена а гIулакх ца деш, е хоза дош аьнна гIо ца деш Iийнаяц мама. Цкъаза бийсанна а телефон тох цунга. Цецвоаккхаш да: шийн болх бахьан цIаккха а кедаяц мама, кхыча тайпара дола вахар шийн миштa хургдар ховш а яц.

Л. Н. Толстоя цхьан хана яздаьд кхалсага кхел, дезалцара вахар, цун ираз — дезал ба яхаш. Из деррига а бакъда, тха мама — дика цIен-нана а нана а я, тхо, бераш ца хилча вахар даьсса хургдар цун. Цо ше а йоах иштта. ХIаьта духхьала дезалах кхоачам баь кхалсага ираз миштa хоададергда, миштa къоастаергья из нахана доагIача гIулакхех?

Октябро кхалсага ткъамаш делар. ХIаьта оалхазар ца гIотташ Iелургдий? Иштта балхаца а да: хIаране гIулакх дезаш хила деза. ХIаьта мама духхьала шийн болх баь Iац, цо наха гIулакх а ду.

Болх дика барах районни партийни конференце делегаталла хержа хиннай мама, кхалнаьха совета дикагIа йола председатель хиларах тарра Москве яха хиннай из «Крестьянка» яхача журнала «За круглым столом» яхача вIашагIкхетаре. ХIаьта мамай портрет тIадола «Крестьянка» номер оахош хьанийцача чIоагIа гIаддахар тхо.

...Аз массе хана а мамай вахарца дуст революце ялалехьа лоаман кхалсага хинна вахар. Саг лархIацар кхалсагах, цу хана шийна хетар де йиш яцар цун. Советски Iаьдало лоаман кхалсага деннар гу вайна са наьнага хьежача. Бакъда, ба вай хIанз, а тIехьадисачунца къаста ца мога кхалнах, царна са наьна вахар масале хилар лов сона...

Бакъда, мамай а деррига хеттача бесса хилац. Балха а хул халахетараш, цкъаза оаха а ду. Дале а цIаккха йохац из, дог диллац дикачох. ХIаьта Iуйрийна безаме йолаш, кийчъенна шийн балха йода из. Балха йодаш цо корта хоза нийсбой, цIена коч тIаювхе, сона хов, тахан е саг йоагIаш е йодаш моттиг йолга. Кхы цхьаькха а советски дезал хьахул, кхы цIаькха а хIама техар дIаяхача замах юхедисараштa.

Наьна вахар дIахо кхухьараш да бераш. Сайна моллагIа хала гIулакх нийсделча, аз уйла ю, мамас фу дергдар теш, аьле. Тхоах мел доалла дикадар паьнагара доагIаш да. Цо Iомадаьд тхо поэзи, музыка еза. Тха дегIах мел йоахка дика оамалаш мамайгара я. ХIаьта тхо дика долаш хьалкхуй а цунах даьнна беркат да из. Цудухьа ях аз цунга «Баркал хьона, мама».

Са нана, малий из? Духхьала Загса отдела заведующи я-кх. Сецша балха болхача наьха юхьа тIа хьажал шо. Царна юкъе гургья шоана са нана а. Сихъенна йода из ЗАГС зIамига районни отделе, гражданка, нана, къахьегамхо, коммунистий силахь-доккхача эскара мугIарера цаI.

«Итташ миллионаш болча наха хIара Iуйрийна дIадоладу шоай ергIанара, моллагIа дар санна дола балха ди: станока хьалхашка овтт, шахте IокIалбоал, кхашка арабоал, микроскопашта, расчеташтеи графикаштеи IотIабийрзе болх бу. Цар, хетаргахьа, шоаш деча сийлахьча гIулакхий уйла яц. Бакъда уж, белгалла уж ба, парте хьалхашка оттадаьр кхоачаш а деш, прогресса кердача, лакхаленашка советски мохк бугаш бараш», — КПСС XXV-ча съезда Л. И. Брежнева аьнна уж дешаш са нанна а доагIа.

* * *

Лизай из толам хьалхара бац. Дукха деза цунна литература, М. Ю. Лермонтова творчествана хетаяь хиннача районни, республикански, Ерригроссийски конкурсашка котъяьнна хиннай из. Лиза дика дешарал совгIа, классе а школе а дукха общественни гIулакх деш я. ШоллагIа шу доладеннад Лиза школа комсомола комитета секретарь йола.

ФЕ ХИЛА

Массехк ди даьлча школашка бекаргболча гургало дIакхайкадергда пионерий ахка доладулга.

Цхьабакъда, хала хете а, цхьацаболча дешархошта хозаргбац из. Цхьабараштa кхы цIаккха а хозаргбац из, хIаьта кхычарна наькъашка лелара бокъонаш теркал а ярах човнаш а хинна шоаш больницашка дарба деш боландаь. Алхха укх май бетта республика дешархой отрядацара виъ саг дIакъаьстав — иззал бераш дайнад наькъашка хиннача хатарех, хIаьта кхойттнена тайп-тайпара човнаш яьй.

Цу унзарча статистико дукха кхерадой - хьогI бераш, цар даь-ноаной, хьехархой, шефаш, - автомобилисташ. 17-ча мае велар № 34 йолча школе 6-ча классе лешаш хинна Дзыгин Гена. Цу хатара, гучох, бехке хиннар кIаьнк ше ва. Цкъа-дале, 14 шу даланза волча сага бокъо яц машинаш лелачада велосипед хехка. ШоллагIа-дале, наькъашка лелара бокъонаш йовзаш воаца кIаьнк цIаьхха хьадухьала нийкхача машин соцае технически торонаш йоацаш висар шофер.

Доккха во да ДзыгингIарга денар. Цхьабакъда из ца хила мегар, нагахьа санна воIа шоаш велосипед эцача хана цар деррига а теркалдаьдалаpe. Кхы дIахо дар доацаш велосипед эцалехь наькъашка лелара бокъонех дола книжка эца а цун чулоацамах кIаьнк дIакхетаве а доагIар цар. Цхьабакъда, из цар данзар. ХIаьта велосипед нийцачул тIехьагIа кIаьнк мукъавитар. ХIанз гIайгIа ярах а фухха дарах а тоаде йиш йоаца гIалат да из.

Дзыгин Генайл цхьа ди хьалха машина кIалъяха елар цун хапара йиIиг, Суворов-Юрта яхаш хинна Усманова Iмат. Укхаза а бехкебараш боккхагIбараш ба. Дай-ноаной, хьехархой, шофераш берий сакхетам дIакхачарга дог а ца доахаш, царна наькъашка лелара бокъонаш дIахьеха декхарийла ба.

Из иштта хилара тешал ду укх бакъдаро а. Ховш да, бераш дIа-хьа кхувла автобусаца мара йиш йоашилга. Цул совгIа цу автобуса технически лоаттамга хьажа веза автоинспекце болхло, хIаьта берий кулгалхочоа йовзаш хила еза маршрута белгалонаш.

Хала хете а, из дизза кхоачашдац школай цхьацаболча кулгалхоша. ХIанз цхьайолча школай, №№ 18, 19, 22, 41 йолчар, дешархой хан-ханнахьа кхашка болх бе кхувлаш ба. Цхьабакъда, дешархой дIа-хьа кхувлилга наькъашка лелара бокъонаш гIожа телхаеш вIаштIехьдоах. Технически дакъе тешаме йий ца хьожаш маршруташка араювлийт автобусаш, цар тIа «Бераш» аьнна йоазув дехкац, дешархой дIа-хьа кхувлара грузовой машинаш хьежаю. Цунах доккха во хила тарлулга дагакхаба деза массане а.

ДIададахача кIирагIа республика наькъашка 64 авари хиннай, 6 саг ва а вувш, 26-нена човнаш а хулаш.

Нохч-ГIалгIай АССР МВД ГАИ.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

Доазол дехьара

ТАХАН—АФРИКА КОРТМУКЪАЛЕ ЯЬККХА ДИ

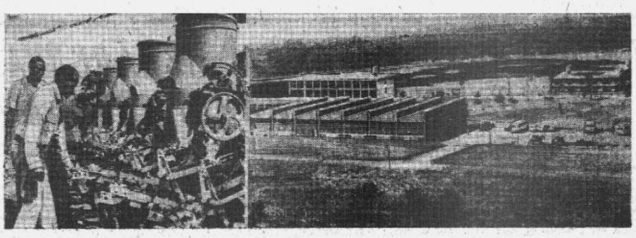

ТIехьарча диъ шера пхи бIаь совгIа специалист кийчваьв Бузитамерча юрта боахама механизаци яра центре. Советски Союзо новкъостал а деш хьалъяьча цу дешара комплексе кийчбу Уганда юрта боахама бола трактористаш, механикаш, операторaш, кхы бола специалисташ.

Укх дешара шера мехка кхашкеи фермашкеи болх бе дIавохийтаргба дийша ваьнна кхы а 20 гаргга саг. Царна дешар хьехаш а болх Iомабеш а ба 22 советски хьехархой, хIаьта иштта СССР юртбоахама дешара заведенеш чакхъяьха цар угандийски коллегаши.

СУРТА ТIА: практически занятеш еш ва советски инструктор Ю. Слободянюк (аьрдехьара сурт); дешара центр.

Ю. САВИЦКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

ЕГИПЕТ: СОНА ИЗ БIАРГАЯЙННАЧА ТАЙПАРА

Дукха ха йоацаш ваха Египте гIолла лийнна венача венгерски журналиста Карой Авара репортаж кепатеха араяьккхай кIиранна цкъазза арадувлача «Мадьяр ифьюшаго». Цхьадолча дакъе лоацъяь из статья еша могаю АПН-о.

1. ТIАЬРЪЮКЪЕРА ПИАСТРАШ

Каирера хIанзарча египетски бакъдарий сердали Iенаши къаьстта чIоагIа шоайла эргаш да. Деннеи бийсаннеи юкъе бе-беча ханв бIаргаяйнай сона из столица. Къаьстта чIоагIа цецваьккхар со цо геттара Iуйрийна — сатассале хьалххагIа городе тоъал сатийнача хана. Тоъал аз хIана ях аьлча, цу хана а итташ эзараш нах хул улицашка — тротуараш тIа тхьагIара баха бадаш, хIана аьлча бийса яккха моттиг яц, ура багIаш а хул, хIана аьлча кер баьсса а болаш наб хьакхетац. Цу сахьаташка къаьстта а дега Iаткъаш я базарашкара нувхаша хьалйиза «пятачкаши» переулкаши. Цхьабакъда эггара хьалха хьакхетача маьлха зIапарашца цхьатарра йоалаш санна сомайоал ерригa город — машиний таташ долалу, бе-бе бесаш долча витринашеи рекламашеи къоарзъю, шоай хIамаш эца нах тIахьехача базархоша леттача цIогIарчаша екаю из.

Сомадоал столицера горингаш а. БIаьш шераш хьалхагIа деиз хьалъеш латташ «чуIеча цIеной квартал» е Каире. Яц чуIе мегаргволаш-м. ХIана бIаьш эзараш нах бах пига. Енна город оалаш а ширача замалахьа деиз йиса ягIаш телохранителий — мамлюкий гробницаш а йолаш доккхий кашмаш морг а я из. ЯлхбархI шу хьалхагIа, провинцешка хьабе болх а боацаш чуболабенна нах городерча Iаьдалий юхакъовла низ ца кхоачаш бисача хана Каире баьхка беднякаш кашмашкарча боарзаш тIа хьалдаьча цIалгашка чухувша болабеннаб. Лоацача хана шоай обычеш а законаш а долаш къаьстта «микрорайон» хьаяьй цар укхаза.

Бакъдар аьлча, Каире чуIе моттигаш ца тоъара проблема къовстае мегадац Енна город «караерзайнча» а. ТIаккха цIеной шаьрача тховнаш тIа баха хувша болабеннаб. Цар тIа дийтача чаьтарашкеи бунашкеи хIанз итташ эзараш нах бах. Укх тIеххьарча итт шера Каире баха нах массехказза дуккхагIа хиннаб...

Ши хезача пирамидашта гонахьа, дукха ха йоацаш Тутанхамона каш корадаьча пачхьий АтагIа, чухийрцача гробницаштеи храмаштеи юхе къоначеи къаьначеи египтянаша — базархошеи шоашта тайна лелача гидашеи — «атакаш ю» туристашта гIулакх даь а лоадам боаца шоай сувенираш ехка а массехк пиастр даккхар духьа. Гизе дийцар сона цхьан зIамигача саго оттаяьча шийн тайпарча рекордах. ВорхI минута ворхI пиастрах фараона Хеопса Iалаьмате лакха пирамида тIа хьалтIа а ваьнна юха кIалваьшпав из. Хала йоаккхаш маькх я.

Статистико учет лелаяц цу тайпара «туризма чотах» бахача египтяний. Хьабе болх а боацаш вйлаюкъе баьнна лелача дукхха эзараш болча «фланераш» оаларех ба уж а. Къаьстта дукха хул уж тикашка: кIезиг-дукха а къаьста ахча делча, шоашта тIа а хоаваь цIакхаччалца вугаргва цар хIама эца венар, товар тIадувтт, тика даьна гIулакхаш ду...

Къеи, мецеи, хьабе болх боацаши бах шовзткъа миллион египтянинах ткъаь итт миллион хIана бац аьнна бараш. Вож итт миллион тIаккха? Юккъера хьал дараши доале латта бIаьхий бараши, укх тIеххьарча шерашка тIа-тIа чIоагIагIа бIубенна авансиеие бувлараш ба уж?

Юкъера хьал дарех ба керттерча даькъе торговцаш, кагий предпринимателаш, чиновникаш. Кхы тIехдаьнна тоаденна хIама долаш уж беце а, цу даькъах болча наха яц «тахан йнача — кхоана фу дергдолахьогI аз» яха проблема. Частни виллаехи комфортабельни автомобилехи безам эцар гIойленагIа хет царна «дийнача кашмий» бIехача хьажах бат увзачул.

ХIаьта тахан Египте вIаьхий вахар, белггала эIаьхий ва. Кховзткъе иттлагIча шерашка сихха дукхагIа хулар «нуворишаш». Кхы а дукхагIа сихлу уж шоай капиталах «Iагъюаргаш» е — фешенебельни кабарешкеи казиношкеи ахчаш хьалтесс, Iалаьмате безача маьха хIамаш ийю тикаш тIяра, еза квартираш лувц, итташ эзараш фунтий маьха особнякаш хьалъю.

Шера «алапи» итт эзар фунтага дIакхоачаш бараш а ба хIанз. Иштта ахча вIалла сага доагIа аьнна а хетаргдий александрийски кIаьнка — Египет сона йовзача эггара хьалхарча сайрийна тха автобуса юхке хоза вела а къежаш лаьттача иккаш цIенъечоа. Тахан мел ахча даьккхад Iа аьнна аз шийга хаьттача, кIаьнко киса мел доаллар ка хьеккха хьагул а даь, тIаьръюкъе хьахьекхар сона ворхI пиастр.

2. НАIАРАШ ХЬАЕЛЛ. ХЬАННА?

Египта халача экономически хьало кхы а халагIа хулийт эггара саготагIа эшача товарашца баха нах IалашбелгIа. Хьабе болх ца хиларо, укх тIеххьарча шерашка хIамай маьхаш IотIадеттадаларо, инфляци лакхъяларо новкъостал даьд къе нах геттара дукха бебара.

Бахача нахах дуккха а дукхагIа бараш тахан а тIехьа ахархой ба. Цхьабакъда кхо миллион феллах мара-м вац шийн доалахьа кIезиг-дукха а лаьттан чIегилг йолаш. Цудухьа юртбоахама производстве дегIаяра боарам Iалаьмате лоха латт. Дахчан нуха гамажи — лаьттан тIа беча балха керттера кечалаши дукъ увза низи. ЗIаммига мара йоацача лаьттан чIегилгаша феллаха дезала вахара низткъа мара кхоачам бац. Цхьаькха оагIорахьара, хьателача деррнгача лаьттаех кхоалагIа дакъа бIаь эзар гаргга болча бIаьхийча даьй кара да.

Болхлошкара хьал кIезиг-дукха толашагIа да. Хала физически болх беш болча нахага бетта 20—22 фунт доаккхалургда, хIаьта из а дац 4—5 сагал тIех боацача дезала цхьа бахьан кхоачам балла мара-м. Цхьабакъда из «дика хьал» а дукха тешаме дац, хIана аьлча Египте бахача наьха кхаь даькъах ши дакъа шоашта ца бовлла яа хIама ца лехача ца боалаш да.

Цу цхьан ханна тIа-тIа чIоагIагIа дарсташ латт моттигера «цискаш» (иштта оал укхаза спекулянтех). Къаьстта чIоагIа яьржай чуIеча цIеноехи лаьттан участкаехи еш йола спекуляци. Масала, Каире лаьттан участка мах укх тIеххьарча массехк шера пхезза дукхагIа хиннаб. Боарам боацаш чIоагIа лакхденнад чуIеча моттигах доаккха ахча. Iаьдало официалью хьакхайкадаь да мебель чуйоаца квартира бетта 30 фунтал тIех доаккхаргдолаш дIа ма телийла аьнна, цхьабакъда мецгии ши гIапли цу чу оттадаь хулий— боарам боацаш дукха IотIакхет мах. ХIаьта, кхстадеш мадарра, уж квартираш лувцараш болхлойи ва сискал лохаш байдда городе баьхка феллахаши вIалла а бац.

Цхьан хана деиз Iаьдалаш раьза доацаш волча цIи хезача египетски публициста цкъа «Интернэшнл геральд трибюна» болхлочунга аьннад:

— БIаргагой хьона мел машинаш лел Каира улицашка? Керда класс хьахулаш латт. Бакъдар аьлча, халахете а, паразитий класс...

Египетски нуворишаш эггара кердача маркех йолча лепача лимузинаш тIа а багIаш хехкаш лел, боккъал тоаеннача, коа бассейнаши теннисни корташи йолча особнякашка бах. «Дошо кагирхой» ресторанашка дуаш-молаш ба, «дошо дай» рузкъа гулдеш ба.

Теркам тIаозаш да из класс хьахилар. Революци яьнначул тIехьагIа Насера чакхъяьха политика бахьан долаш феодалью - чиновникий доал дарий влияни доазув оттадаь яр. Царех дуккха, бараш шоай гIулакхехи лаьттаехи баьнна бар. ХIанз царна юха тел цар хинна поместьяш, цудухьа обществера шоаш «мегаш» йола моттигаш хьалувца гIерт уж, хIаьта цу гIулакха цар аьтту а боал. Обществана пайда ца луш йолча элементий доккхагIдола дакъа спекуляци лелаярах шоашта пайдаш деш дола «дерста цискаш» да. ХIаьта цу гIулакха шерра паргIато еннай царна «хьайийллача наIарий» политико, е укхаза цунах ма-аллара, «инфитах» яхача наькъо.

Частни сектор могаеши кхыча мехкий капитала тайп-тайпара льготаш телаши дола Iаьдалаш хронически кризис Iувшаш йолча экономикана «цIий чудотта» гIерт. Цхьабакъда гуш да, египетски частни тIувсаш тишлуш латта экономика айяра, къахьегамхой къе хьал тоадара башха саготабоацилга. Спекулятивни гIулакхаш, кIезига пайдаш гуш йоаца тайп-тайпара киловзалаш дуккха а гIойленагIа хет царна промышленность е юрта боахам дегIабоалабарга йIаьххача ханна капитал дIайохийтачул. Экономически проблемаш рузкъа пачхьалкхен секторе чуозарен кхыча мехкий фирмашта национализаци а еш, хIаьта иштта боахам дегIабоалабара планировани а еш, частни капитала гIулакхашта доазув оттадарен наькъаца къоастае гIерташ вар шийн хана президент Насер. ХIаьта «инфитах» яха политика кхыча тайпара я, частни капитала хIама тоаде, вешта аьлча гIулакхаш ши-шегIа лелийта гIерт из.

Египетски кулгалхоша малхбузехьарча мехкашкара «новкъостал» даккхара моллагIа торонаш лаха гIерт, кхыча мехкий капитал мехка «чуоза» гIерт ХIаьта Малхбузено, кхетадеш ма-дарра, новкъостал дергда йоах, нагахьа санна дегIаахара капиталистически боаца никъ дIабоаккхе.

...Египет — Нила беркат, яьхал хьалхарча философаша. Белггала бакъ да а да из, цу сийлахь-доккхача африкански хиво камаьршша беркат тел цунна йисте гIолла бахараштa. Бакъдар аьлча, массаиена а-м телац: ширача замалахьа а санна, Нила бе-башха хетац тоаеннача виллашкара бассейнаш шийн хица юзараш а цун тIоадал коанашка а етташ дута мискача чIегилгаш тIа мехкае кхухьараш а.

Карой АВАР,
(Мадьяр ифьюшаг—АПН).
(Каир—Будапешт).

«ТЕРЕК» ИЙШАЙ

Селхан городе Ташкенте лайзар Грознера «Тереки» моттигера «Пахтакори» яхача командай футболисташ.

Чот 3:0 йолаш фусамдай котбаьлар «Терек» команда футболистел.

КЕГИЙ НАХИ, МЕХКАРИЙИ, ДЕША ГIО!

Нохч - ГIалгIай АССР культура Министерствас дIакхайкаду 1976—1977 дешара шера конкурс а йоацаш деша нах укх дешара заведенешка дIачуэцаш хилар:

Ростовски музыкально - педагогически институте,

Краснодарски культура институте,

Воронежски искусства институте,

Казански культура институте,

Краснодарски художественни училище.

Цу специальни дешара заведенешка кийчбу специалисташ: драматически театрай артисташ, пианисташ, вокалисташ, живописа - художникаш, дирижераш-хоровикаш, балетмейстераш, библиотековедаш, библиографаш, культпросветболхлой.

Цу гIулакхах ца кхеташ хIама дале из хатта мегаргда Культура Министерства кадрай отделе, телефонаш: 2-63-77, 2-33-80.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАХО ХЬОШ ДА 1976 ШЕРА 2-ча АХ ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТА ЯЗПУЛГА

Газета язлу бувзама ерригача отделенашка а промышленноста, транспорта, гIишлошъеча предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учрежденешкарча, общественни организацешкарча кепайоазув доаржадеча общественни уполномоченнашка а гIолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ ялх бетта — 1 сом 56 кепиги.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

ТЕЛЕВИДЕНИ

25 МАЙ
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйрийнара гимнастика. 9.30 — Н. В. Гоголя цIерагIарча Московски драматически театра «Ворда харцалца» яха фильм - спектакль. 14.50 — Телевизионни документальни фильм. 15.15 — Композитор Дмитрий Шостакович. 15.55 — «Вайна Iалам доазаргда». 16.15 — «Литературни вечер» М. Шолохов. 16.45 — «Догам» 17.15 — «Шоаш дола моттиг хьайовзийта, зурманчаш!». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Самукъане иоткаш». 18.30 — «Социалистически яхьа дневник». 19.15 — Монголе халкъа республика телевидене программа. 21.00— «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Мала хургва?» Московски школай выпускникаш столица къахьегамхошца вIашагIкхетар.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Грознерча педагогически училище». Фильм. 18.30 — Атеистически темаех. «Маки-шейхен цул тоабеи». «Знание» общества правлене председатела заместитела Саламова выступлени. (нохчий меттала). 18.45 — Киножурнал. 18.55— Нохч - ГIалгIайче гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттало). 19.15 — «Ноаноех дийца цаваллад дукха дувца йиш я» Документальни фильм. 20.15 — Наурски района художественни самодеятельноста доакъашхой концерт.

26 МАЙ
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9. 10 — Iуйрийнара гимнастика 9.30 — «Говза кулгаш». 10.00 — «Мала хургва?». Московски школай выпускникаш столица къахьегамхошца вIашагIкхетар. 14.35 — Телевизионни документальни фильм. 15.30 — «Капитана Гранта бераш» яха художественни фильм. 16.55 — «24 сахьат». Информационни выпуск. 17.10 —«Юртара ареиаш». 17.55 — Торжественни собрани. Концерт. Пачхьалкхен академически театра 200 шу дизарга Союза ССР Доккхача театрера трансляци. Перерывах — документальни фильм. 21.20 — «Ха». Информационни программа. 21.50 — Спортивни программа «Спортлото» тираж. 2. Дунен халкъашта юкъера футболах лоаза вIашагIкхетар Венгре сборни — СССР сборни. Венгрера трансляци. Перерывах — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «Гюлистан» — Баяты-Шираз — Телефильм. 18.30 — Нохч-ГIалгIайче гIолла. Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала). 18.50 — Хоамаш, реклама. 18.55 — Киножурнал. 19.25 — «02 ладувгIаш я» 19.25 — «Нептун, чупа бокъо я» телефильм. 19.40 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). 20.10 — Мультфильм. 20.20 — «Доакъара аренашка», Сельхозобозрени.

РАДИО

25 МАЙ

6.30 — Юртара вахар (эрсий меттала). 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.26 — «Сердало» газета обзор. 7.32 — Хоамаш. 8.25 — Халкъа ашараш 8.45 — Коллективо Iомаву, коллективо кхетаву. Н. Анисимова цIерагIарча заводера передача (эрсий меттала). 16.00 — «ТIехьадисар тарлургдац вай вахарца» яха А. Ведзижева беседа (эрсий меттала). 16.15 — «Дика дIадоладаьр — шерагIа доаржаде» (нохчий меттала). 16.30 — «Социалистически яхье хьалхалаттараштa дола концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

26 МАЙ

5.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.26 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — Культура учреждениеш КПСС 25 съезда решенеи пропаганден. Культура министра заместитела Т. Ахматхановой выступлени (гIалгIай меттала). 8.40 — Халхара ашараш (нохчий меттала). 19.15 — В. И. Ленин коммунистически нравственностах. Автор Б. М. Сапунов (эрсий меттала). 9.30 — Интернациональни доттагIала радиоклуб. (гIалгIай меттала). 9.50 —Партоми яхьа. (Электроинструмент» яхача заводера передача. 16.00 — Берех лаьца даьшта - ноаношта. РСФС заслуженни хьехархочун А. Зайнутдинова беседа (нохчий меттала). 16.15 — ГIишлой балхашта — ударни темпаш! № 105 йолча ПМК-ара передача. 16.30 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, дукхагIча даькъе йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 19—24, Грозне 21—23 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоана кхаьла а йолаш, цхьацайолча моттигашка догIа а делхаш, бе беча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсанна 8—13, дийнахьа 17— 22 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46 отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске 92, Типография изд-ва «Грозненский рабочий». Маяковского, 92. Заказ № 3785.